

ŽŽŽŽ

IZVJEŠTAJ BOSNE I HERCEGOVINE

- ODGOVORI INSTITUCIJA U BOSNI I HERCEGOVINI NA LISTU PITANJA UN KOMITETA PROTIV TORTURE (ŠESTI PERIODIČNI IZVJEŠTAJ BOSNE I HERCEGOVINE) -

Članovi 1. i 4.

1. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 8.), molimo Vas da pružite detaljne informacije o preduzetim mjerama za usklađivanje zakonske definicije torture u državnim i entitetskim zakonima i za uvrštavanje zločina torture u domaće zakonodavstvo kao što je definisano u članu 1. Konvencije. Navedite mjere koje je Država članica usvojila kako bi se osiguralo da se takvi zločini kazne odgovarajućim kaznama, imajući u vidu ozbiljnost takvih zločina, u skladu sa odredbama Konvencije. Ukoliko gore navedeno još nije učinjeno, molimo objasniti razloge zašto.

2. Što se tiče prethodnih Zaključnih razmatranja Komiteta (tačka 9.), i odgovora Države članice, navedite ažurirane informacije o preduzetim mjerama za izmjene i dopune Krivičnog zakona koje uključuju definiciju seksualnog nasilja u skladu sa međunarodnim standardima i pravnim propisima vezanih za procesuiranje ratnih zločina seksualnog nasilja, a posebno iz definicije uklonilo stanje "sile ili prijetnje upotrebom sile".

Pitanje br.1.

Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine utvrdilo je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 09.05.2014. godine i dana 21.05.2014. godine dostavljen je Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje. Prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine predviđa se izmjena člana 190. (Mučenje), čime se vrši usklađivanje definicije ovog krivičnog djela sa definicijom djela iz člana 1. Konvencije. S obzirom na težinu djela istovremeno se vrši i pooštavanje kazne, tako da se propisuje donji minimum kazne zatvora od šest godina, dok gornji maksimum kazne nije određen.

Navedena odredba glasi:

Član 190. mijenja se i glasi:

(1) Službeno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili bilo koje drugo lice koje djeluje u svojstvu službenog lica u institucijama Bosne i Hercegovine, po naredbi, na podsticaj ili s izričitim ili prešutnim pristankom službenog lica u institucijama Bosne i Hercegovine ili bilo kojeg drugog lica koje djeluje u svojstvu službenog lica u institucijama Bosne i Hercegovine, koje nanese drugome fizičku ili duševnu bol ili tešku fizičku ili duševnu patnju s ciljem da dobije od njega ili trećeg lica informaciju ili priznanje, ili s ciljem da se kazni za krivično djelo koje je počinio ili se sumnja da je počinio on ili treće lice, ili koje ga zastrašuje ili prisiljava iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kojoj vrsti diskriminacije, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje šest godina.

(2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se i službeno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili bilo koje drugo lice koje djeluje u svojstvu službenog lica u institucijama Bosne i Hercegovine koje je naredilo ili podsticalo na počinjenje krivičnog djela ili dalo izričit pristanak ili znalo i prešutno se saglasilo s počinjenjem krivičnog djela iz stava (1) ovog člana."

Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, br. 67/13), član 168 je izmijenjen i glasi:

(1) Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ko primjenom sile, prijetnje ili na drugi nedozvoljen način drugome nanese veliku bol ili teške patnje s ciljem da od njega ili nekog drugog lica dobije priznanje, iskaz ili obavještenje, ili da se on ili neko drugo lice zastraši ili nezakonito kazni ili to učini iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kom obliku diskriminacije, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina

(1) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se za djelo iz stava 1. ovog člana zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a za djelo iz stava 2. ovog člana zatvorom od jedne do deset godina.

Zločin mučenja, u skladu sa definicijom iz člana 1. Konvencije, nije uvršten u Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine.

Pitanje br. 2.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, predviđa izmjenu u čl. 172. stav (1) točka g) i čl. 173. stav (1) točka e), čime se definicija ratnih zločina seksualnog nasilja usklađuje sa međunarodnim standardima, na način da se dio teksta briše, kako bi se iz definicije ovog krivičnog djela uklonio uslov „prisile ili prijetnje o neposrednom napadu“ u skladu sa preporukom Komiteta.

Navedene odredbe glase:

U članu 172. u stavu (1) tačka g) riječi: „upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njen život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe” se brišu.

U članu 173. u stavu (1) tačka e) riječi: „upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njen život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe” se brišu.

Definicija ratnih zločina seksualnog nasilja utvrđena je u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine, a u krivičnim zakonima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, definicija ratnih zločina seksualnog nasilja nije utvrđena.

2. Što se tiče prethodnih Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 9), navedite informacije o preduzetim mjerama i postupcima, kako bi se u zakonu i u praksi osiguralo da:

(A) Svim osobama koje su lišene slobode bude garantovano pravo da budu obaviješteni o razlozima hapšenja, pristup advokatu po njihovom izboru i pravo na informisanje članova porodice o njihovom hapšenju u odmah nakon privođenja;

(B) Svi zatvorenici odmah prođu nezavisni ljekarski pregled;

(C) Sve uhapšene osobe odmah budu izvedene pred sudiju.

Član 2.

Pitanje br.2 (A)

Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine u članu 5. propisuje prava osobe lišene slobode, a odredba glasi:

(1) Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno poučiti da nije dužna dati iskaz, niti odgovarati na postavljena pitanja da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.

(2) Osobi koja je lišena slobode postaviti će se branitelj na njen zahtjev ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove odbrane.

Navedenu odredbu sadrže i Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13) (čl. 5.), Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj: 53/12) (čl. 5.) i Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik RS“, broj: 33/13 – Prečišćeni tekst) (čl. 5.)“.

Pitanje br. 2. (B)

Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u članu 63. propisuje obavezu ljekarskog pregleda, a odredba glasi:

(1) Odmah po prijemu u zavod svakog privorenika ili zatvorenika pregledat će kvalificirana medicinska sestra, a detaljniji ljekarski pregled obaviti će ljekar u roku od 24 sata.

(2) Ljekarski nalazi unose se u zdravstveni karton pritvorenog, odnosno zatvorenog lica.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Federacije Bosne i Hercegovine, u čl.34. propisuje obavezu ljekarskog pregleda, a odredba glasi:

- U prijemnom odjeljenju osuđena osoba se upisuje u matičnu knjigu, za nju se formira osobni list i utvrđuje zdravstveno stanje.

U Pravilniku o kućnom redu Zavoda u članu 42 se navodi:

- Po prijemu u Zavod vrši se ljekarski pregled osuđene osobe radi utvrđivanja zdravstvenog stanja i radne sposobnosti.

- Nalaz o zdravstvenom stanju i radnoj sposobnosti upisuje se u zdravstveni karton i dosije osuđene osobe.

Pravilnik o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje mjere pritvora u čl. 11 glasi:

- Po prijemu, prvog radnog dana, izvršiti će se opći ljekarski pregled pritvorenika.

- Ljekarski nalazi unose se u zdravstveni karton pritvorenika.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske

Član 173.

(1) Neposredno po prijemu u Ustanovu vrši se ljekarski pregled pritvorenika, a nalaz i mišljenje ljekara unosi se u zdravstveni karton pritvorenika.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Brčko Distrikta BiH

Brčko Distrikt BiH nema ustanova za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, a članom 3. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Brčko Distrikta BiH propisano je:

-Osuđena lica koja na izdržavanje kazne upućuje sud izdržavaju kaznu prema svom izboru u ustanovama za izvršenje kazne zatvora, odnosno ustanovama za izvršenje zavodskih vaspitnih mjera Federacije BiH, odnosno Republike Srpske u skladu sa njihovim zakonima.

Član 3. stav 5. istog zakona propisuje:

-Osuđena lica koja izdržavaju kazne zatvora, dugotrajnog zatvora, mjere pritvora, mjere bezbjednosti ili vaspitne mjere u odgovarajućim ustanovama entiteta imaju iste uslove i prava kao i ostala lica koja izdržavaju kazne, mjere pritvora i mjere bezbjednosti ili vaspitne mjere u tim ustanovama tako da se i na njih primjenjuju odredbe odgovarajućih zakona entiteta u izvršenju krivičnih sankcija i to: o smještaju i higijenskim uslovima, o odijevanju i ishrani, o zdravstvenoj zaštiti, o ograničenju kretanja i pravu na kontakte, o radu i naknadi za

rad, o pravima i pogodnostima, o disciplinskoj odgovornosti, o kućnom redu u ustanovama, kao i ostale odredbe kojima se uređuje rad i funkcionisanje u ustanovama za izvršenje kazni, mjera bezbjednosti i vapitnih mjera.

Pitanje br. 2. (C)

Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine u članu 13. propisuje pravo na suđenje bez odlaganja, a odredba glasi:

- (1) *Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.*
- (2) *Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogući svaku zloupotrebu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku.*
- (3) *Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.*

U Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske svi policijski službenici su u toku preduzimanja mjera i radnji prema licima lišenim slobode dužni i obavezni da o navedenom upoznaju lica koja su lišena slobode. Pored usmenog upoznavanja sa pravima lica lišenih slobode, ista se i u pisanoj formi predaju licima lišenim slobode u vidu potvrde o lišenju slobode, zapisnicima o uzimanju izjava i sl. Takođe naznačavamo da Odredba pod oznakom c) je od 2003.godine, odnosno izmjenom Zakona o krivičnom postupku, lica lišena slobode se ne izvode pred sudiju, već se izvode pred nadležnog tužioca, a on zatim u slučaju predlaganja pritvora za lice lišeno slobode izvodi to lice pred sudiju.

Prema podacima Federalnog Ministarstva unutrašnjih poslova u cilju spriječavanja izvršenja akata torture policijski službenici Kantonalnih MUP-ova i Federalne uprave policije, postupaju u skladu sa članovima 5.6.7. i 153. ZKP-a ZKP-a F Bosna i Hercegovina, članova 7. i 8. Zakona o prekršajima Federacije Bosna i Hercegovina, te u skladu sa podzakonskim propisima donesenim od strane svakog kantonalnog MUP-a ponaosob, kao i Federalne uprave policije u sastavu Federalnog MUP-a. Naime, svi kantonalni MUP-ovi, kao i Federalna uprava policije su donijeli Uputstvo o postupanju sa osobama lišenim slobode.

Navedenim Uputstvom propisano je, prijem i smještaj osoba lišenih slobode, higijenski i drugi uvjeti u prostorijama za smještaj osoba lišenih slobode, ishrana i posjeta osoba lišenih slobode, ponašanje osoba lišenih slobode, obaveze službenika u prostorijama predviđenim za smještaj osoba lišenih slobode, predaje osobe lišene slobode nadležnom sudu i otpuštanje osoba lišenih slobode.

Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i Zakonom o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (ZKP Bosna i Hercegovina i ZKP BD Bosna i Hercegovina), propisana su prava lica lišenih slobode (član 5 ZKP BDBosna i Hercegovina) u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine doneseno je Uputstvo o postupanju sa licima lišenim slobode (broj 14.05/1-02-13145/11 od 10.02.2012. godine), kojeg su obavezni primjenjivati svi policijski službenici i kojim je regulisan način prijema lica lišenih slobode u prostorije Policije, način smještaja lica, zdravstveni i higijenski uslovi, prateća dokumentacija, ponašanje prema licu, obaveze policijskih službenika i ponašanje policijskih službenika prema licu.

Ljekarski pregled propisan je Uputstvom o postupanju sa licima lišenim slobode.

Izvođenje osoba lišenih slobode pred sud odnosno tužioca, vrši se odmah, odnosno bez odgađanja, u skladu sa Zakonom o prekršajima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (član 8) odnosno Zakonom o krivičnom postupku važećim na teritoriji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (ZKP Bosna i Hercegovina i ZKP Brčko distrikta Bosne i Hercegovine), u zavisnosti da li se radi o prekršajnom ili krivičnom postupku.

3. Nadalje, vezano za prethodna Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 11.), navedite podatke o materijalnim, ljudskim i budžetskim resursima dodijeljenim za efikasno funkcionisanje Ombudsmena za ljudska prava, kao i sve dodatne resurse dodijeljene navedenoj državnoj instituciji za ljudska prava u toku

mandata kao Nacionalnog mehanizma za prevenciju, pod Fakultativnim protokolom uz Konvenciju. Molimo Vas da nam dostavite informacije o aktivnostima i dostignućima institucije Ombudsmena u pogledu na prevenciju torture i zlostavljanja, tokom referentnog perioda. Ove informacije trebaju uključivati statističke podatke o broju i vrstama pritužbi podnesenih Ombudsmenu za ljudska prava, kao i ishode pritužbi o torturi i zlostavljanju.

U organizaciji rada Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine djeluje Odjel za zaštitu prava pritvorenih/zatvorenih lica koji, istina, nije u funkciji Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprečavanje torture (NPM), ali putem posjeta osobama lišenim slobode ispituje kako se prema njima postupa, s ciljem povećanja zaštite ovakvih osoba od torture.

Ovaj Odjel razmatra pritužbe i žalbe pritvorenika i zatvorenika, kao i ex officio pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava proisteklih iz Evropskih zatvorskih pravila, Minimalnih pravila UN-a za postupanje sa osuđenim osobama, Evropske konvencije o sprečavanju torture i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka i Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama.

Odjel ukazuje na pozitivne propise kojima je uređen položaj i status, odnosno prava i obaveze pritvorenih/zatvorenih lica, kao i način postupanja zaposlenih u nadležnim službama u kazneno-popravnim ustanovama, te se zalaže za dosljednu primjenu istih; vrši analizu i ukazivanje na ključne uzroke nefunkcionisanja struktura vlasti koje se bave pitanjima vezanim za pritvorena/zatvorena lica; uklanja prepreke za dosljednu primjenu međunarodnih konvencija ratifikovanih od strane Bosne i Hercegovine; nudi instrument saradnje sa Upravom i osobljem Kazneno popravnih zavoda u suzbijanju pojedinačnih slučajeva kršenja prava pritvorenih/zatvorenih lica; informiše i upućuje na pogodan način pritvorena/zatvorena lica o njihovim pravima; omogućava pritvorenima/zatvorenima, eventualno osoblju kao i osobama koje dolaze u posjetu osuđenim licima da svoje probleme i pritužbe iznesu pojedinačno i u privatnosti; obavlja neposredno posmatranje prostora gdje borave osobe lišene slobode, vrši uvid u relevantnu dokumentaciju, obavlja monitoring rada uprave i zatvorskog osoblja prilikom procesuiranja slučajeva prekršaja Pravilnika o kućnom redu koji učine pritvorenici/zatvorenici, a sve u cilju ostvarivanja zahtjeva za čovječnim postupanjem, odsustvom svake vrste diskriminacije, očuvanja tjelesnog i duševnog integriteta navedenih kategorija lica, vodeći istovremeno računa o potrebi održavanja reda, discipline, bezbjednosti, tretmana, resocijalizacije i prevaspitanja u zavodu kao i buduće socijalne reintegracije takvih lica u građanskodruštvo.

Odjel za zaštitu pritvorenih /zatvorenih lica ima 2 (dva) uposlenika dok su materijalna i budžetska sredstva u sklopu budžeta za funkcionisanje Institucije ombudsmena.

Ratifikacijom Opcionog protokola uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih postupaka ili kazni u oktobru 2008. godine, vlasti Bosne i Hercegovine su preuzele odgovornost za uspostavu Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprečavanje torture.

Stav Republike Srpske je da se na kraju ovog pasusa doda rečenica, kako slijedi:

“Bosna i Hercegovina je donošenjem Zakona o ombudsmenu (“Službeni glasnik BiH, br.32/00, 19/02, 35/04, 32/06 i 38/06) ispunila sve obaveze.”

Međutim, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u svojstvu koordinatora aktivnosti je sa predstavnicima institucija u Bosni i Hercegovini sačinilo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH kojim je regulisano pitanje uspostave Nacionalnog preventivnog mehanizma, obaveze koja je uslijedila nakon ratifikacije Opcionog Protokola uz UN Konvenciju protiv torture i nehumanih i degradirajućih tretmana ili kažnjavanja. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH utvrdilo je Vijeće ministara BiH u aprilu 2014. godine i isti nakon prosljeđivanja u parlamentarnu procedure BiH nije dobio potrebnu saglasnost od Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH u julu 2014. godine.

U referentnom periodu od posljednjeg izvještaja, Ombudsmeni su postupali po 469 žalbi osoba koji kaznu zatvora izdržavaju u nekoj od 15 kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i 412 žalbi u kojima su podnosioci označili policiju kao odgovornu stranu.

U odnosu na 2010. godinu kada su zaprimljene 92 žalbe od strane osuđenih lica i 72 žalbe na rad policije, u 2011. godini zaprimljeno je 118 žalbi na zatvore i 117 na rad policije.

U 2012. godini broj podnesenih žalbi od osuđenih lica je 169 i 123 žalbe na rad policije, dok je u prvih devet mjeseci 2013. godine zaprimljeno 90 žalbi podnesenih od strane osuđenih lica i 100 žalbi u kojima je policija označena kao kršilac ljudskih prava.

Ombudsmeni cijene da je kontinuiran porast pritužbi uzrokovan, između ostalog, čestim obilaskom ustanova u zatvorskom sistemu, te sve većoj informisanosti osoba lišenih slobode o ovlaštenjima Ombudsmana za zaštitu ljudskih prava, u koju svrhu je Institucija ombudsmana štampala i Vodič, sve sa ciljem zaštite ove kategorije lica.

Analizirajući strukturu podnesenih žalbi evidentno je da se najveći broj odnosi na nezadovoljstvo pruženim kvalitetom zdravstvene zaštite, na pitanja uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti, pitanje premještanja u drugi zavod, nezadovoljavajuće uslove smještaja i tretmana, na neki vid zlostavljanja odnosno na nekorektno ponašanje od strane osoblja ili nasilje od strane drugih zatvorenika, dok u manjoj mjeri na posjete članova porodice, pitanja u vezi mišljenja na tekstove zakona ili pravilnika, utvrđivanje u kojoj je fazi postupak po apelaciji pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, te na smještaj osoba sa mentalnim poremećajima i invaliditetom.

4. Molimo dostavite podatke o mjerama kojima se u potpunosti osigurava nezavisnost pravosuđa u skladu sa osnovnim načelima o nezavisnosti pravosuđa. Molimo uvrstiti podatke o postignućima Strategije za reformu sektora pravde.

Najvažnija reformrska aktivnost za osiguravanje nezavisnosti pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini i vladavinu prava je uspostavljanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTV) 2004. godine, čije su nadležnosti: izbor, imenovanje i razrješenje nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini, usvajanje i praćenje standarda rada nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini i rad uprave pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini.

VSTV je preduzeo veći broj mjera za poboljšanje postupka izbora, imenovanja i razrješenja nosilaca pravosudnih funkcija u Bosna i Hercegovina, uključujući uvođenje pismenog ispita za kandidate koji nisu nosioci pravosudnih funkcija.

U provođenju Strategije za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini uočena je potreba da se izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u u Bosni i Hercegovini unaprijedi postupak izbora, imenovanja i razrješenja nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini i poboljšaju instrumenti pomoću kojih bi se pristup pravosudnim funkcijama u Bosni i Hercegovini učinio objektivnijim i transparentnijim.

Nosioce pravosudnih funkcija u Bosna i Hercegovina imenuje Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu "VSTV Bosna i Hercegovina"), kao samostalan organ u čijem sastavu većinu čine sudije i tužioci, izabrani od strane svojih kolega. Neograničenost mandata nosilaca pravosudnih funkcija, uslovi i postupak njihovog imenovanja, uslovi za vršenje i prestanak njihove funkcije, te disciplinski prekršaji i disciplinska odgovornost definisani su Zakonom o VSTV-u Bosna i Hercegovina. Plate nosilaca pravosudnih

funkcija definisane su posebnim zakonima na nivou Bosna i Hercegovina, entiteta i Brčko distrikta, a plate i naknade sudija u entitetima zaštićene su ustavnom zabranom njihovog smanjivanja.

Zakon o VSTV-u Bosna i Hercegovina donesen je 2004. godine od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i u neznatnom je dijelu mijenjan u dva navrata.

U 2012. godini VSTV Bosna i Hercegovina je pripremio prijedlog za izmjene i dopune Zakona o VSTV-u Bosna i Hercegovina rukovodeći se nastojanjem da se ojača profesionalizam i odgovornost u svom funkcionisanju kroz uspostavu odgovarajućeg balansa u sastavu Vijeća i utvrđivanje mehanizama za sprečavanje sukoba interesa.

Predloženo je formiranje sudskog i tužilačkog odjela u okviru jedinstvenog Vijeća, koji će se odvojeno baviti pojedinim pitanjima koja se tiču isključivo sudija, odnosno tužilaca. Ovakvom unutrašnjom strukturom Vijeća nastoji se osigurati dosljedna provedba principa sudske nezavisnosti i izbjegavanje eventualnog sukoba interesa na način da u postupku imenovanja nosilaca sudskih funkcija većinsko glasačko tijelo imaju upravo sudije, dok bi se iz odlučivanja isključili oni subjekti koji se pred sudovima pojavljuju kao stranke u postupku. Izmjene u poglavljima koja regulišu uslove, mandat i postupak imenovanja (poglavlja IV i V) usmjerene su na unapređenje postojećih rješenja, sa ciljem da se postupak imenovanja učini ekspeditivnijim i objektivnijim uz uvođenje standardiziranih procedura koje će omogućiti izbor što kvalitetnijih kandidata na pravosudne pozicije. U tom kontekstu definisani su prijedlozi kojima se unapređuje postupak intervjua (definisano je šta može biti sadržaj intervjua), uvođenje obaveznog pismenog testiranja, detaljnije se razrađuju kriteriji za imenovanje i napredovanje uz naglašavanje značaja dosadašnjih rezultata rada. Sistem bodovanja uspjeha kandidata razrađen je tako da se najveći broj bodova dodjeljuje za objektivno mjerljive kriterije kao što su uspjeh na pismenom testiranju i rezultati rada. Također izmjenama se nastojalo osigurati ubrzanje i racionalizacija postupka javnog oglašavanja upražnjenih pozicija, te je proširen obim prava kandidata u postupku imenovanja uvođenjem obaveze objavljivanja rezultata konkursne procedure te uvođenjem prava na žalbu.

Predložena rješenja predstavljaju poboljšanje i u odnosu na odredbe koje regulišu disciplinsku odgovornost, i to u smislu preciziranja normi i drugačijeg regulisanja određenih pitanja na temelju dosadašnjeg iskustva u primjeni Zakona o VSTV-u Bosni i Hercegovini. Tako je predložena supsidijarna primjena Zakona o krivičnom postupku, predloženo je veće učešće pravosudne zajednice u radu disciplinskih komisija, propisani su drugačiji rokovi zastare odnosno smanjen je opći rok zastarijevanja pokretanja disciplinskog postupka.

Precizirane su i odredbe koje regulišu prestanak mandata nosilaca pravosudnih funkcija, zatim odredbe koje regulišu pitanje ocjenjivanja nosilaca pravosudnih funkcija. Kao novina prijedlogom je obuhvaćeno i pitanje stručnih saradnika i to na način da se nadležnosti koje Vijeće ima u odnosu na sudije i tužioce primjenjuju i na ove kategorije uposlenih u sudovima i tužilaštvima u Bosna i Hercegovina.

Prijedlozi VSTV-a Bosna i Hercegovina za izmjene i dopune Zakona o VSTV-u Bosni i Hercegovini ocjenjeni su kao racionalna inicijativa od strane Venecijanske komisije u Mišljenju o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosna i Hercegovina.

Prijedlog VSTV-a Bosna i Hercegovina dostavljen je nadležnom Ministarstvu pravde Bosna i Hercegovina, koje radi na pripremi prijedlog zakonskog teksta koji će biti upućen u proceduru usvajanja.

5. Navedite ažurirane informacije, razvrstane po dobu i nacionalnosti žrtava, o broju istraga, krivičnom gonjenju, osudama i kaznama izrečenim u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, u periodu od razmatranja kombinovanog drugog do petog Periodičnog izvještaja Bosne i Hercegovine u novembru 2010. godine.

Statistički podaci o krivičnom procesuiranju nasilja nad ženama i djecom, u periodu od 2011.-2013.godine, prikazani su u prilogu broj 1. S tim u vezi, napominjemo da VSTV Bosna i Hercegovina ne raspolaže sa podacima o dobi i nacionalnosti žrtava nasilja.

6. Navedite ažurirane informacije, razvrstane po dobu, polu i nacionalnosti žrtava, o broju pritužbi, istragama, krivičnom gonjenju, osudama i kaznama u slučajevima trgovine ljudima, u periodu od razmatranja predhodnog izvještaja države članice. Molimo Vas, takođe, da pružite dodatne informacije o:
(A) Svakom novom zakonu ili mjeri koji su usvojeni u cilju sprječavanja i borbe protiv trgovine ljudima. U tom pogledu, molimo procijeniti rezultate Trećeg Državnog Akcionog plana za suzbijanje trgovine ljudima (2008-2010);

(B) Preduzetim mjerama kojima se osigurava da žrtve trgovine ljudima imaju pristup efikasnim pravnim lijekovima i reparaciji;

(C) Potpisanim bilateralnim ili podregionalnim sporazumima sa zainteresovanim zemljama, uključujući i susjedne zemlje, kako bi se spriječila i unaprijedila borba protiv trgovine ljudima.

Statistički podaci o krivičnom procesuiranju trgovine ljudima u periodu od 2011.-2013.godine prikazani su u prilogu broj 2.

Pitanje br. 6.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, koji je pripremila Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, predviđa izmjenu člana 186. (Trgovina ljudima), kao rezultat iznalaženja rješenja za probleme koji se javljaju u istraživanju i optuživanju krivičnih djela trgovine ljudima i povezanih krivičnih djela, zbog neusklađenosti krivičnih zakona u Bosni i Hercegovini.

Krivični zakoni u Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine su dopunjeni na način da su uvedena nova krivična djela trgovina ljudima usklađena sa poslednjim izmjenama Krivičnog zakona BiH.

Stav Republike Srpske je da se Izvještaj u daljem tekstu dopuni tekstem, kako slijedi:

Takođe, kada su u pitanju informacije u pogledu preduzetih mjera, napominjemo da ne postoji obaveza usaglašavanja Krivičnih zakona na entitetskom nivou i na nivou Brčko Distrikta, kao i entitetskih zakona i zakona Brčko Distrikta sa Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine. Prilikom izrade Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/13), Ministarstvo pravde Republike Srpske je konsultovalo Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i Konvenciju Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, tako da su u isti inkorporirana nova krivična djela i to trgovine ljudima, trgovine maloljetnim licima i organizovanje grupe ili zločinačkog udruženja za izvršenje krivičnog djela trgovine ljudima i trgovine maloljetnim licima. Napominjemo da se prilikom izvještavanja, u cijelom tekstu, mora navoditi samo pozitivno zakonodavstvo.

2011 godina.

Prema prikupljenim podacima od strane tužilaštava, službi za sprovođenje zakona, centara za socijalni rad te nevladinih organizacija, a koji su potrebni za sačinjavanje godišnjeg izvještaja o stanju trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, utvrđeno je da je u toku 2011. godine identificirano ukupno 35 potencijalnih žrtava trgovine ljudima/navođenja na prostituciju i/ili seksualno iskorištavanje/trgovine ljudima u svrhu prosjačenja/”prodaja tj u svrhu skpanja braka”.

Od ukupnog broja žrtava trgovine ljudima u 2011 godini

- 16 je punoljetnih (sve žene) ,
 - 19 maloljetnih (12 žena i 7 muškaraca .
- Od 35 potencijalnih žrtava trgovine ljudima
- 28 su ženske osobe,
 - 7 su muške osobe.

Od evidentiranih 28 žrtva trgovine ljudima –žena,

- 16 je punoljetnih i to 13 seksualno iskorištavanih, 2 iskorištavane radi prisilnog rada - prosjačenja i 1 žrtva kojoj je uništena putna isprava i ograničeno kretanje.
- 12 je maloljetnih i to 4 seksualno iskorištavane, 3 iskorištavane radi prisilnog rada - prosjačenja, 5 iskorištenih - prodatih u svrhu sklapanja prisilnog braka.

Od evidentiranih 7 žrtava trgovine ljudima – muškaraca, svi su bili maloljetni, 6 je iskorištavano radi prisilnog rada - prosječenja a 1 je bio seksualno iskorištavan.

Krivično gonjenje trgovine ljudima i srodnih krivičnih djela 2011 godina

Prema podacima prikupljenih od svih tužilaštava u Bosni i Hercegovini, (Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, kantonalna tužilaštva u F Bosne i Hercegovine, okružna tužilaštva u RS, i Tužilaštvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine), za krivična djela koja se vežu za trgovinu ljudima u 2011. godini ukupno je primljeno 19 prijava o počinjenim krivičnim djelima protiv 38 lica, provedenih istraga bilo je 10 i to protiv 19 lica, podnesenih optužnica 6 protiv 19 lica, te su izrečene ukupno 4 presude protiv sedam lica (sve kazne zatvorske, u jednom slučaju pored zatvorske kazne izrečena i novčana kazna). Nije bilo izrečenih mjera oduzimanja imovinske koristi.

2012 godina

Prema prikupljenim podacima od strane tužilaštava, službi za sprovođenje zakona, centara za socijalni rad te nevladinih organizacija, utvrđeno je da je u toku 2012. godine identificirano/asistirano ukupno 39 potencijalnih žrtava trgovine ljudima/navođenja na prostituciju i/ili seksualno iskorištavanje/trgovine ljudima u svrhu prosjačenja/prodaja u svrhu sklapanja braka. Pored 39 asistiranih žrtava trgovine ljudima asistencija je pružena i za 3 djece u pratnji majki.

Od ukupnog broja žrtava trgovine ljudima u 2012 godini 20 je punoljetnih (sve žene) 19 maloljetnih (16 žena i 3 muškaraca) a od 39 potencijalnih žrtava trgovine ljudima 36 su ženske osobe, 3 su muške osobe.

Od evidentiranih 36 žrtava trgovine ljudima –žena, 20 je punoljetnih i to 15 seksualno iskorištavanih, 1 navođenje na prostituciju i 4 iskorištavane radi prisilnog rada - prosjačenja. 16 je maloljetnih i to 5 seksualno iskorištavane, 2 navođenje na prostituciju, 6 iskorištavane radi prisilnog rada - prosjačenja, 3 iskorištenih - prodatih u svrhu sklapanja prisilnog braka. Od evidentiranih 3 žrtve trgovine ljudima – muškaraca, svi su bili maloljetni, i svi su iskorištavani radi prisilnog rada – prosječenja.

Od ukupno od 39 žrtava 20 je seksualnog iskorištavanja, 3 navođenje na prostituciju, 13 prisilnog rada – prosjačenja i 3 prodaja radi prisilnog skpanja braka.

Od 39 žrtava trgovine ljudima 12 je stranih državljanke. 2 strane državljanke su asistirane u sigurnoj kući na prostoru Bosne i Hercegovine, dok je 10 stranih državljanke, sve iz Srbije, identifikovanih kao potencijalne žrtve i trenutno su u toku redovne aktivnosti koje se poduzimaju od strane Državne agencije za istrage i zaštitu Bosna i Hercegovina a po nalogu Tužilaštva Bosne i Hercegovine. Zemlje porijekla 2 strane žrtave su: Njemačka i Bugarska.

Preostalih 27 žrtava trgovine ljudima su državljani Bosne i Hercegovine.

Krivično gonjenje trgovine ljudima i srodnih krivičnih djela

Prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, za krivična djela trgovine ljudima i krivična djela koja se vežu za trgovinu ljudima u 2012. godini nadležna tužilaštva su ukupno naredila 19 istraga protiv 42 lica. 9 istraga protiv 22 lica je obustavljeno dok je podignuto 15 optužnica protiv 22 lica. Nadležni sudovi su izrekli 11 osuđujućih presuda protiv 13 lica, od čega je pet zatvorskih kazni protiv 6 lica, 2 novčane kazne protiv 2 lica i 4 uslovne kazne protiv 5 lica. Izrečena je i jedna odbijajuća presuda za 3 lica i dvije oslobađajuće presude za 3 lica.

2013. godina

Opšti pregled situacije o stanju trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini

Prema prikupljenim podacima od strane tužilaštava, službi za sprovođenje zakona, centara za socijalni rad te nevladinih organizacija, a koji su potrebni za sačinjavanje godišnjeg izvještaja o stanju trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, utvrđeno je da je u toku 2013. godine identificirano/asistirano ukupno 16 potencijalnih žrtava trgovine ljudima/navođenja na prostituciju i/ili seksualno iskorištavanje/trgovine ljudima u svrhu prosjačenja/”prodaja tj u svrhu skapanja braka”.

Od ukupnog broja žrtava trgovine ljudima (16 ŽTLJ) u 2013 godini

- 7 je punoljetnih (5 žene i 2 muškarca) ,
- 9 maloljetnih (6 žena i 3 muškaraca) .

Od 16 potencijalnih žrtava trgovine ljudima

- 11 su ženske osobe,
- 5 su muške osobe.

Od evidentiranih 11 žrtava trgovine ljudima –žena,

- 5 je punoljetnih i to 2 seksualno iskorištavanih, 2 iskorištavane radi prisilnog rada i prosjačenja i 1 prosjačenje
- 6 je maloljetnih i to 1 seksualno iskorištavane, 3 prosjačenja, 2 iskorištenih - prodatih u svrhu sklapanja prisilnog braka/prosjačenja.

Od evidentiranih 5 žrtava trgovine ljudima – muškaraca

- 3 MLD žrtve trgovine ljudima prosječenja,
- 2 PND prisilni rad / prosjačenje

Od ukupno od 16 žrtava 3 je seksualnog iskorištavanja, 4 prisilnog rada – prosjačenja i 2 prodaja radi prisilnog sklapanja braka/prosjačenje i 7 prosjačenje.

Krivično gonjenje trgovine ljudima i srodnih krivičnih djela

Prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, za krivična djela trgovine ljudima i krivična djela koja se vežu za trgovinu ljudima u 2013. godini tužilaštva u Bosni i Hercegovini su zaprimila ukupno 17 prijava o krivičnim djelima i 34 izvršioca. Iz prethodne godine u radu je bilo aktuelno 29 prijava krivičnih djela protiv 53 izvršioca pa se tokom 2013 godine u radu kod tužilaštava nalazilo ukupno 46 prijava krivičnih djela protiv 87 izvršilaca. Tužilaštva su su tokom 2013. godine naredila 14 istraga protiv 31 lica. Tokom godine nastavljen je rad i na 23 istrage protiv 50 lica iz prethodne godine pa su tužilaštva u toku 2013. provodila ukupno 37 istraga protiv 81 lica. Tužilaštva su donijela odluku o nepokretanju istrage u 7 predmeta protiv 10 lica. Tužilaštva su tokom 2013. godine obustavila 7 istraga protiv 24 lica i podigla 12 optužnica protiv 21 lica, od čega su sudovi potvrdili 11 optužnica protiv 16 lica. Obustavljenih postupaka nije bilo. Sudovi su tokom 2013. godine izrekli 10 osuđujućih presuda protiv 15 lica, od čega je pet zatvorskih kazni protiv 7 lica i 5 uslovnih kazni protiv 8 lica. Tokom 2013. godine nije bilo izrečenih odbijajućih i oslobađajućih presuda kao niti izrečenih osuđujućih presuda sa novčanom kaznom. Izrečena je jedna mjera oduzimanja imovinske koristi.

Pojedinačni podaci dostavljeni od strane tužilaštava u Bosni i Hercegovini nalaze se u Aneksu Izvještaja-tabele Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

Pitanje br. 6A

Početak 2010. godine Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je usvojila izmjene i dopune Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Ovim izmjenama i dopunama došlo je i do izmjene člana 186. koji se odnosi na trgovinu ljudima. Novi član je sada u potpunosti usklađen sa Konvencijom Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima. Definicija pomenutog krivičnog djela je izmjenjena. Uvedene su izmjene sa nizom otežavajućih okolnosti za počinioca krivičnog djela, te je predviđeno i kaznjavanje osoba koje koriste usluge žrtava trgovine ljudima. Također treba pomenuti da su poboljšani mehanizmi za oduzimanje imovinske koristi koja je stečena ovom vrstom krivičnog djela, te je propisano i zatvaranje prostora koji su korišteni prilikom izvršenja ovog krivičnog djela. Izmjenama i dopunama ovog člana je ujedno i povećana zapriječena kazna za pomenuto krivično djelo, a zakonski minimum za osnovni oblik krivičnog djela povećan je sa jedne na tri godine.

U toku 2013 godine uz podršku misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima je nastavio aktivnosti na na pripremi nacrtu amandmana s ciljem usaglašavanja odredbi koje se odnose na trgovinu ljudima u sva četiri krivična zakona kako bi iste bile usklađene sa međunarodnim standardima. Ključni korak u ovom procesu je bilo održavanje konferencije na visokom nivou u Parlamentarnoj skupštini Bosna i Hercegovina, koju je 23. januara 2013. godine organizirala Misija u saradnji sa državnim koordinatorom za borbu protiv trgovine ljudima. Učesnici na konferenciji su bili predstavnici komisija za ljudska prava, predstavnici parlamentarnih komisija Bosne i Hercegovine, državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima, šef OSCE Misije u Bosna i Hercegovina, ambasador Sjedinjenih američkih država, šef Ureda Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini, i šef Unutarnjih poslova i Odsjeka javne sigurnosti u Delegaciji Evropske Unije u Bosna i Hercegovina-EUSR. Učesnici su se složili da postoji potreba za unapređenjem i usaglašavanjem zakonodavstva u sva četiri krivična zakona.

Amandmani na krivične zakone su usvojeni na nivou RS-a i Brčko Distrikta. Iako su slični amandmani na krivični zakon FBosna i Hercegovina nisu usvojeni u septembru 2013. godine, oni se trenutno nalaze u parlamentarnoj proceduri.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u martu mjesecu 2013 godine usvojilo Strategiju suprostitavljanja trgovini ljudima u Bosna i Hercegovina 2013- 2015. te akcioni plan koji prati implementaciju Strategije. Nova Strategija je nastala na osnovu analize uspjeha predhodnog akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima 2008-2012. Strategija se sastoji se od sljedećih Strateških ciljeva: podrška, prevencija, procesuiranje, zaštita i partnerstvo. Unutar ovog ciljeva sadržane su mjere koje treba poduzeti u narednom trogodišnjem razdoblju.

Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcionim planom za period 2012-2015. godine, koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 10. sjednici održanoj 12.06.2012. godine, kao strateški cilj 5 određen je cilj "Doprinijeti smanjenju trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini". U cilju realizacije ovog strateškog cilja planirane su sljedeće mjere (programi):

- Unapređenje saradnje s agencijama za provođenje zakona na međunarodnom nivou, koja bi se odnosila i na međunarodnu saradnju u krivično-pravnim stvarima;
- Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira u zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima u skladu s međunarodnim standardima i EU acquis;
- Unapređenje međuinstitucionalne saradnje u Bosni i Hercegovini, vladinih i nevladinih organizacija;
- Uspostavljanje baze podataka o strancima žrtvama trgovine ljudima;
- Podizanje svijesti stranaca koji su rizična grupa da postanu žrtve trgovine ljudima.

U cilju realizacije mjere "Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira u zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima u skladu s međunarodnim standardima i EU acquis" koja je planirana ovim strateškim ciljem, a shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranca i azilu („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“, broj 87/12), donesen je Pravilnik o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“, broj 49/13). Ostale aktivnosti predviđene ovim ciljem Strategije će se realizovati u skladu sa Akcionim Planom.

Pitanje br. 6 B

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranca i azilu („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“, broj 87/12) izmijenjen je član 54. osnovnog Zakona tako da je propisano da stranac kojem je odobren privremeni boravak iz humanitarnih razloga kao žrtvi trgovine ljudima, čiji je boravak u Bosna i Hercegovina neophodan zbog saradnje s nadležnim organima radi istrage u otkrivanju i procesuiranju krivičnog djela trgovine ljudima, ima pravo na: adekvatan i siguran smještaj, pristup hitnoj medicinskoj zaštiti, psihološku pomoć, informiranje o pravnom statusu, pravnu pomoć u toku krivičnog i drugih postupaka u kojima ostvaruje druga prava, pristup tržištu rada pod uslovima koji se primjenjuju prema strancu, kao i pristup profesionalnoj obuci i edukaciji. Dijete koje ima odobren privremeni boravak kao žrtva trgovine ljudima ima pristup obrazovanju.

Pravilnikom o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima („Službeni glasnik“, broj 49/13) utvrđena se pravila i standardi u postupanju kao i druga pitanja u vezi sa prihvatom, oporavkom i povratkom stranca žrtve trgovine ljudima.

Navedenim Pravilnikom propisano je da se strancu žrtvi trgovine može odobriti privremeni boravak iz humanitarnih razloga u skladu sa članom 54. stav (1)

tačka a) a u vezi sa članom 52. stav (5) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu po osnovu:

- a) pružanja pomoći u oporavku i povratku u zemlju uobičajenog mjesta boravka ili u zemlju koja ga prihvata, ili
- b) saradnje sa nadležnim organima radi istrage u otkrivanju i procesuiranju krivičnog djela trgovine ljudima.

U članu 14. Pravilnika propisano je da se u cilju osiguranja posebne zaštite i pomoći žrtvi trgovine u vezi sa prihvatom, oporavkom i povratkom, žrtvi trgovine koja je smještena u sklonište se siguruje:

- adekvatan i siguran smještaj,
- zdravstvena zaštita,
- informisanje o njenom pravnom statusu i savjetovanje u segmentu njezinih prava i obaveza, na jeziku koji žrtva razumije,
- pravnu pomoć žrtvi u toku krivičnog i drugih postupaka u kojima žrtva ostvaruje svoja prava,
- informacije o načinu pristupa diplomatsko konzularnim predstavništvima zemlje porijekla ili uobičajenog boravka žrtve trgovine,
- informacije o mogućnostima i postupku repatrijacije,
- različiti vidovi treninga i edukacija u zavisnosti od finansijskih mogućnosti.

Ovim članom je također propisano da ukoliko se radi o žrtvi trgovine kojoj je odobren privremeni boravak radi saradnje sa nadležnim organima radi istrage u otkrivanju i procesuiranju krivičnog djela trgovine ljudima, u period trajanja odobrenja privremenog boravka, pored navedenih prava ima pravo i na:

- a) pristup tržištu rada pod uslovima koji se primjenjuju prema strancu, i
- b) pristup profesionalnoj obuci i edukaciji, za vrijeme trajanja odobrenja privremenog boravka.

Dijete koje ima odobren privremeni boravak kao žrtva trgovine pored utvrđenih prava iz stava (1) ovog člana ima i pristup obrazovanju.

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine ima zaključen Protokol o saradnji sa NVO “Vaša prava Bosna i Hercegovina” koja strancima žrtvama trgovine pruža potrebnu pravnu pomoć

Pitanje br. 6 C

Prema podacima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine sprječavanje i unaprjeđenje borbe protiv trgovine ljudima regulisano je sporazumima o policijskoj suradnji sa zainteresovanim zemljama, uključujući i susjedne zemlje.

Član 3.

7. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 14.), navedite informacije o mjerama koje su preduzete kako bi se revidiralo nacionalno zakonodavstvo o izbjeglicama i tražiocima azila i ispunile sve obaveze prema članu 3. Konvencije.

Bosna i Hercegovina je u cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa evropskom legislativom, iz oblasti migracije i azila, donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, objavljen u službenom glasniku Bosna i Hercegovina broj:87/12 i stupio na snagu 13.11.2012 godine. Ovim Zakonom izmjenjen je i dopunjen Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008 godine. (Sl.glasnik broj:36/08)

Razlozi za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu Bosne i Hercegovine

Važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu je u vrijeme donošenja bio u značajnoj mjeri usklađen sa Evropskim zakonodavstvom. Razvojem EU *acquisa* pojavila se i potreba izmjena i dopuna značajnog broja odredbi važećeg zakona i njihovo usklađivanje sa EU *acquis*. Obaveza usklađivanja zakonodavstava Bosne i Hercegovine sa EU *acquis* određena je Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane.

Ministarstvo sigurnosti je bilo korisnik Twinning projekta koji je finansirala Evropska komisija. U toku realizacije ovog Projekta izvršena je analiza usklađenosti odredbi Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu sa određenim direktivama i uredbama Vijeća EU. Ova analiza je u konačnici rezultirala preporukama za izmjenu određenih odredbi postojećeg zakona, radi usklađivanja sa EU zakonodavstvom.

Pored navedenog, analizom koja je vršena kroz praktičnu primjenu važećeg Zakona, uočeni su određeni problemi u primjeni pojedinih odredbi. U praksi se pokazalo da su određene odredbe Zakona nedorečene, da određene situacije iz prakse nisu uopće regulisane ili da su određene odredbe prevaziđene.

8. Navedite podatke o broju osoba, raščlanjene po zemlji podrijetla, kojima je odobren azil ili humanitarna zaštita, zatim broj onih koji su se vratili, koji su deportovani, izručeni ili protjerani u periodu od razmatranja predhodnog izvještaja. Navedite pojedinosti o razlozima zbog kojih su osobe poslate nazad, uključujući i popis zemalja u koje su se pojedinci vratili. Navedite ažurirane podatke o vrsti žalbenih mehanizama koji postoje, da li je bilo žalbi i, ako jeste, navedite ishode istih.

Vežano za podatke, koji obuhvataju period 2011, 2012 i period do 15 novembra 2013.godine, a odnose se na dodijeljene statute iz oblasti međunarode zaštite (azila) u Bosni i Hercegovini ističemo da:

- u 2011 godini nije bilo dodijeljenih statusa (izbjeglički status, status supsidijarne zaštite niti drugi vid međunarodne zaštite)

- U 2012 godini Bosna i Hercegovina dodijelila je:

a.) 1 izbjeglički status osobi iz Burme

b.) 30 statusa supsidijarne zaštite (3 za osobe iz Eritreje, jednu osobu iz Palestine, 26 osoba iz Sirije)

c.) Jednoj osobi iz Sirije dodijeljeno je pravo na boravak iz humanitarnih razloga.

- U 2013 godini (do 15 novembra) dodijeljeno je 18 statusa supsidijarne zaštite osobama iz Sirije.

8.2. Vezano za podatke koji obuhvataju period 2011,2012 te 2013 godina (do 15 novembra, a odnose se na žalbe izjavljene protiv odluka donesenih po zahtjevima međunarodnu zaštitu (azil) u Bosni i Hercegovini ističemo da je:

- U 2011 godini bilo izjavljeno 17 tužbi SUD-u Bosne i Hercegovine, kojim su osporovane odluke donesene po zahtjevima za međunarodnu zaštitu od strane Sektora za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Od ukupnog broja izjavljenih tužbi: 16 tužbi je odbijeno dok je 1 tužba uvažena
- U 2012 godini izjavljeno je 9 tužbi SUD-u Bosni i Hercegovini kojim su osporovane odluke donesene po zahtjevima za međunarodnu zaštitu od strane Sektora za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Od ukupnog broja izjavljenih tužbi: 5 je odbijeno, 3 tužbe uvažene dok je po jednoj tužbi SUD Bosne i Hercegovine obustavio postupak.
- U 2013 godini izjavljeno je 13 tužbi SUD-u Bosne i Hercegovine, kojim su osporovane odluke donesene po zahtjevima za međunarodnu zaštitu od strane Sektora za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Od ukupnog broja izjavljenih tužbi.5 je odbijeno, 2 tužbe uvažene dok je jedna tužna odbačena. Dakle, na SUD-u Bosne i Hercegovine se na razmatranju nalazi još 5 tužbi.

Po tački 8. u kojoj se traže podaci o broju vraćenih, deportovanih, izručenih ili protjeranih za izvještajni period od 2011. do 2013. godine, Služba za poslove sa strancima je imala veliki broj izrečenih mjera otkaza bezviznih, privremenih, stalnih boravaka kao i mjera protjerivanja, što ukupno čini 3534 izrečene mjere i to:

1. U 2011. godini je izrečeno 256 mjera otkaza bezviznog i privremenog boravka, 191 otkaz stalnog boravka, 104 mjere ukidanja bezviznog boravka sa mjerom protjerivanja i 309 mjera protjerivanja- ukupno 1048 mjera. U svakoj odluci je licu naloženo da lice dobrovoljno napusti Bosnu i Hercegovinu. Zemlju je napustilo 549 lica dobrovoljno, a 7 osoba je prisilno udaljeno iz zemlje.

Što se tiče otkaza boravaka najviše je otkaza bilo državljanima R. Srbije, Kine, Hrvatske i Rumunije, a protjerano je najviše državljana R. Srbije, Turske, Palestine i Hrvatske.

Žalbi na te odluke je bilo 10, od čega je 1 odbačena kao neblagovremena ili izjavljena od neovlaštene osobe, dok je 3 uvaženo, a ostale su odbijene.

2.U 2012. godini je Bosnu i Hercegovinu nakon izrečenih mjera protjerivanja ili otkaza boravka napustilo 1114 osoba, od čega je 10 prisilnih udaljenja, a ostali su dobrovoljni povratci. Otkaza boravaka je bilo 808, otkaza sa mjerom protjerivanja 182, a protjerivanja 607- ukupno 1597. U otkazu boravaka prednjače državljanima R. Srbije, Hrvatske, Crne Gore i Turske, a u protjerivanju državljanima Srbije, Avganistana, Somalije i Turske.

Žalbi na odluke otkaza boravka i protjerivanja je bilo 69, od čega su 3 odbačene kao neblagovremene ili izjavljene od neovlaštene osobe, 11 je uvaženo, a ostale su odbijene.

3. Podaci za godinu 2013. su sledeći: Otkazi bezviznih ili privremenih boravaka- 430, otkazi stalnog boravka -57, otkaz boravka sa mjerom protjerivanja- 123, te 279 protjerivanja- ukupno 889.Mjera otkaza boravka je najčešće izricana državljanima R. Srbije, Hrvatske, Rumunije, Njemačke i Italije, a mjera protjerivanja državljanima R. Srbije, Turske, Kosova i Crne Gore.

Žalbi na odluke je bilo 39, od čega su 2 odbačene, 7 je uvaženo, a ostale su odbijene.

9. Navedite broj slučajeva protjerivanja, izručenja ili protjerivanja koje je država članica provela u izvještajnom periodu, kroz prihvatanje diplomatskih garancija ili sličnog, kao i sve slučajeve u kojima je država članica ponudila takve diplomatske garancije i slično. Koji je minimalni sadržaj takvih garancija, da li su date ili su dobijene i koje se mjere, u pogledu na monitoring, preduzimaju u takvim slučajevima?

Što se tiče tačke 9. za izvještajni period od 2011.-2013. godine iz Bosne i Hercegovine je protjerano jedno lice, državljanin Irana iz razloga što je lice nastavilo boraviti u Bosni i Hercegovini nakon isteka agremena za diplomatsku misiju, a za prihvatanje lica u zemlji porijekla i garancije zemlje povratka je obezbjedilo Ministarstvo vanjskih poslova.

10. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 15.), navedite podatke o preduzetim mjerama, ako ih ima, vezano za stavljanje tačke na praksu produženog pritvora pojedinca čije je državljanstvo povukla Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana. Molimo Vas da dostavite podatke o preduzetim koracima i procedurama kako bi se osiguralo da se tim pojedincima garantuje pošten i efikasan postupak azila.

Iako odgovor na ovo pitanje nije u nadležnosti Sektora za azil potrebno je naglasiti da je sistem međunarodne zaštite (azila) u Bosni i Hercegovini veoma efikasan, da kao takav zadovoljava standarde i principe propisane Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951.godine i njenom protokolu iz 1967.godine, te dobrim djelom Uredbama, Direktivama, i Odlukama koje dodnosi EU u ovoj oblasti. Ovako uređen sistem svakom pojedincu, koji se zatekne na teritoriji Bosna i Hercegovina, omogućava nesmetan pristup međunarodnoj zaštiti (azilu) kroz jasno propisane procedure i nadležnosti organa u postupanju, na način kako je to uređeno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, Pravilnika o međunarodnoj zaštiti (azilu) u Bosna i Hercegovina i pravilnika o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Azilantskog centra.

U tački 10. se traže podaci o licima čije je državljanstvo povukla Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana. Svim licima koji su imali namjeru omogućeno je podnošenja zahtjeva za azil. Nakon negativne odluke o azilu vraćeno je u zemlju porijekla u ovom izvještajnom periodu 7 lica, od toga 2 državljanina Tunisa, 2 državljanina Alžira, 1 državljanin Bahrejna, 1 državljanin Egipta i 1 državljanin Jemena. U imigracionom centru u Sarajevu se nalaze još 2 takva lica, državljana Iraka i Sirije, jer je donesena privremena mjera o zabrani protjerivanja u matičnu zemlju, Komiteta za ljudska prava kao i ista odluka Evropskog suda za ljudska prava.

11. Molimo Vas da dostavite podatke o tome je li Država članica, zbog bilo kojeg razloga, odbila nekoj drugoj državi zahtjev za izručenje pojedinca koji je osumnjičen da je počinio krivično djelo torture, a kome je počeo postupak optužbe. Molimo Vas dostavite podatke o svim novim slučajevima koji su procesuirani i rezultate istih.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je od Suda Bosne i Hercegovine zatražilo dostavljanje podatka o broju ekstradicionih postupaka pred Sudom Bosne i Hercegovine, u periodu od 2010.-2013.godine, pokrenutih na osnovu potjernice Ureda za saradnju s Interpolom, raspisane po međunarodnoj potjernici države moliteljice, ili na osnovu molbe strane države, radi izručenja osoba kojima je pred Sudom Bosne i Hercegovine potvrđena optužnica za krivična djela ratnog zločina. Također, zatražen je podatak da li je Sud Bosne i Hercegovine u predmetnim postupcima donio rješenje kojim se utvrđuje ispunjenost pretpostavki za izručenje ili rješenje kojim se odbija izručenje.

Prema informaciji Suda Bosna i Hercegovina od 22.05.2014.godine pred Sudom Bosne i Hercegovine u toku 2011.godine obustavljen je 1 (jedan) postupak ekstradicije radi izručenja osobe kojoj je pred Sudom Bosne i Hercegovine potvrđena optužnica za krivična djela ratnog zločina. Sud Bosne i Hercegovine je u ovom predmetu potvrdio optužnicu za krivično djelo ratnog zločin i taj predmet je u vrijeme izrade ovog izvještaja u fazi glavnog pretresa. Takođe, nije bilo postupaka u kojima je Sud Bosne i Hercegovine donio rješenje kojim se utvrđuje ispunjenost pretpostavki za izručenje za osobe za koje je potvrđena optužnica za ratni zločin pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Član 10.

12. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja (tačka 22.), navedite, do danas, informacije o obrazovnim programima koje Država članica izrađuje kako bi se osiguralo da su svi službenici za provođenje zakona u potpunosti upoznati s odredbama Konvencije. Kršenje odredaba se ne može tolerisati, te će biti istraženo, i svi počinioci kršenja odredaba će biti procesuirani. Navedite ukoliko je Država članica razvila metodologiju za procjenu efikasnosti obuke i obrazovnih programa za smanjenje slučajeva torture i zlostavljanja, i, ako jeste, navedite informacije o toj metodologiji.

Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija Program stručne obuke radnika kazneno-popravnih ustanova se obavlja u Zavodima na osnovu godišnjeg plana i programa obuke za osoblje u Zavodima. Federalno ministarstvo pravde organizuje seminare na kojima provodi obuke i stručno usavršavanja svih zaposlenih lica u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine.

Osim opšte obuke, za osoblje koje radi sa posebnim kategorijama osuđenih lica, kao što su žene, maloljetnici, strani državljani, mentalno oboljeli i visokorizična osuđena lica, kazneno-popravne ustanove dužne su da obezbjede i posebnu obuku, kojom će se stručno osposobljavati i usavršavati za specijalizovani rad.

Svi novoprimitljeni uposlenici posebno sektora odgoja tretmana i Sektora osiguranja dužni su polagati stručni odgajateljski ispit kao i polaganje ispita za zatvorskog policajca pred komisijom koju formira federalni ministar pravde, nakon prođene praktične obuke u Zavodima.

Ministar pravde Republike Srpske aktom broj 08.030/240-27/12 od 13.03.2012. godine propisao je Program stručne obuke radnika kazneno-popravnih ustanova. Ovim programom, u okviru kojeg je utvrđen nastavni plan i program i nastavne jedinice, uređeno je pitanje provođenja obuke i stručnog usavršavanja svih zaposlenih lica u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske.

Cilj provođenja obuke i stručnog usavršavanja je obezbjeđenje kontinuiranog usavršavanja znanja i profesionalnih kapaciteta osoblja koje radi na poslovima koji se vrše u neposrednom kontaktu sa osuđenim i pritvorenim licima. Osim opšte obuke, za osoblje koje radi sa posebnim kategorijama osuđenih lica, kao što su žene, maloljetnici, strani državljani, mentalno oboljeli i visokorizična osuđena lica, kazneno-popravne ustanove dužne su da obezbjede i posebnu obuku, kojom će se stručno osposobljavati i usavršavati za specijalizovani rad.

Pored opšte i specijalizovane obuke, kompletno osoblje kazneno-popravnih ustanova, u cilju provođenja obuke i stručnog usavršavanja, dužno je kontinuirano vršiti obuku iz oblasti međunarodnih instrumenata i standarda ljudskih prava, posebno **Evropske konvencije o ljudskim pravima, Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, kao i Evropskih zatvorskih pravila.**

Važno je napomenuti da ovaj dokument predviđa da je na kraju izvođenja obuke obavezna provjera znanja u teorijskom i praktičnom dijelu obuke.

Takođe, imajući u vidu odredbe i sadržaj Pravilnika o postupku i kriterijumima za ocjenu rada zaposlenih u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 19/14), može se konstatovati da postoji i utvrđen mehanizam za procjenu efekata obuke i obrazovnih programa.

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Uprave kriminalističke policije u nastavnom planu i programu VŠUP, Konvencija Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih nehumanih i degradirajućih tretmana i kažnjavanja (CAT), tretira se i izučava u sljedećim predmetima: Ustavno pravo, Krivično materijalno pravo, Međunarodno krivično pravo, Krivično procesno pravo, Osnovi međunarodnog prava, Kriminologija s penologijom i Policijska etika kultura i komunikacije.

U Nastavnom planu i programu osnovne policije obuke I nivoa u Jedinici za osnovnu obuku – Policijskoj akademiji, sadržaji Konvencija UN-a protiv torture i drugih nehumanih i degradirajućih tretmana i kažnjavanja, obrađuju se u sljedećim predmetima: Policijski službenici (prava obaveze i dužnosti) Krivično i krivičnoprocesno pravo i Ljudska prava i policijska etika. Pored navedenih predmeta, sadržaj ove Konvencije se obrađuje i u sljedećim modulima: Primjena policijskih ovlaštenja i upotreba sredstava sile i Suzbijanje kriminaliteta.

U Nastavnom planu i programu osnovne policije obuke II nivoa u Jedinici za osnovnu obuku – Policijskoj akademiji, sadržaji Konvencija UN-a protiv torture i drugih nehumanih i degradirajućih tretmana i kažnjavanja, obrađuju se u sljedećim predmetima: Poslovi policije i pravila ponašanja, Kriminalistika, Ustavno uređenje i sistem državne uprave, Krivično i prekršajno pravo, Krivično procesno pravo i Ljudska prava.

Visoka škola unutrašnjih poslova i Jedinica za osnovnu obuku – Policijska akademija u ovome trenutku nemaju posebne programe niti sprovode posebnu obuku u odnosu na Priručnik o efikasnim istragama i dokumentovanju torture i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja (Istanbulski protokol).

Istovremeno obavještavamo Vas da je u saradnji sa Evropskom komisijom i Institutom za ljudska prava „Ludvig Boltzman“ iz Beča, kao i sa Taiex u junu 2014. godine biti realizovana radionica kao prva faza obuke policijskih službenika na temu „Prevencija torture“ za naše policijske službenike i za ostale policijske agencije iz Bosne i Hercegovine.

Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, na godišnjem nivou donosi Program stručnog usavršavanja policijskih službenika Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Potpuna Konvencija nije do sada bila obuhvaćena Programima stručnog usavršavanja policijskih službenika, ali su u pojedinim godišnjim Programima, obrađivane odredbe Etičkog kodeksa koje su obuhvatale „zabrane počinjenja, izazivanja ili tolerisanja bilo kakvog akta torture ili nehumanog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja pod bilo kakvim okolnostima“. U narednom periodu Konvencija će biti uvrštena u Program stručnog usavršavanja policijskih službenika Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kao samostalna tema.

U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ne postoji metodologija za procjenu efikasnosti obuke i obrazovnih programa za smanjenje slučajeva torture i zlostavljanja.

Policijski službenici Kantonalnih MUP-ova i Federalne uprave policije, upoznati su o zabrani torture osoba lišenih slobode putem upoznavanja sa Uputstvom iz prethodne tačke, a posebno im je skrenuta pažnja da sa osobama lišenim slobode treba postupati na human način koji neće štetiti njihovom zdravlju, te da osobe lišene slobode neće biti izložene fizičkom i verbalnom zlostavljanju i neprijatnim neugodnostima.

13. Molimo Vas da pružite detaljne informacije o programima obuke za sudije, tužioce, forenzičare i medicinsko osoblje koji rade sa zatvorenima, za otkrivanje i dokumentovanje fizičkih i psihičkih posljedica torture. Da li takvi programi uključuju posebnu obuku u pogledu na Priručnik o efikasnim istragama i dokumentovanju torture i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja (Istanbulski Protokol)?

Entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca pod nadzorom VSTV Bosne i Hercegovine dužni su obezbjediti da se programi edukacije za sudije i tužioce utvrđuju i provode u smislu kriterija otvorenosti, stručnosti i nepristrasnosti, a koji čine sastavni dio vršenja sudijske i tužilačke funkcije.

Entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca u izvještajnom periodu održali su nekoliko seminara u vezi sa raznim pitanjima iz oblasti procesuiranja krivičnih djela koja su donekle u vezi sa torturom, kao što je npr. „Međunarodno humanitarno pravo - seksualno nasilje u ratu“. Međutim, ni jedan od održanih seminara ili obuka se nije eksplicitno bavio pitanjima otkrivanja i dokumentovanja fizičkih i psihičkih posljedica torture niti su uključivali obuku u vezi sa Priručnikom o efikasnim istragama i dokumentovanju torture i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja (Istanbulski Protokol).

Prema informaciji Centar za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine (CEST FBosna i Hercegovina) od 16.05.2014.godine, uskoro će započeti proces procjene potreba za izradu Programa za edukaciju sudija i tužilaca u 2015. godini. U okviru tog procesa dostavit će se poziv relevantnim institucijama, između ostalih, i MLJPI Bosne i Hercegovine da predloži teme obuka za sudije i tužioce. Od ishoda konsultacija za izradu Programa zavisi i da li će se obuka o Istambulskom protokolu uključiti u Program za 2015. godinu. CEST RS još nije dostavio odgovor, odgovor te institucije će biti proslijeđen nakon što ga VSTV zaprimi.

Član 11.

14. Molimo Vas da opišete procedure za osiguravanje usklađenosti sa članom 11. Konvencije i pružite informacije o pravilima, uputama, metodama i praksi ili aranžmanu za pritvor koji su možda uvedeni u periodu od razmatranja prethodnog izvještaja 2010.godine.

Zakonodavstvo iz oblasti provođenja krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine usklađeno je sa članom 11. Konvencije.

Pravilnik o kućnom redu u ustanovama za izvršenje mjere pritvora sadrže odredbe koje propisuju postupanje sa licima koja se nalaze na izvršenju mjere pritvora, i to pitanja prijema i raspoređivanja pritvorenika, zdravstveno-higijenskih mjera i ishrane, rada i ponašanja pritvorenika, održavanja reda i discipline, posjeta, dopisivanja, primanja pošiljki i štampe, postupka u slučaju bjekstva ili smrti pritvorenika, sprovođenja i otpuštanja, zatim pitanja prava pritvorenih lica i pitanje nadzora nad izvršenjem mjere pritvora, kao i druga pitanja koja se odnose na uslove i način izvršenja mjere pritvora u kazneno-popravnim ustanovama

Zakonodavstvo iz oblasti provođenja krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija u Republici Srpskoj usklađeno je sa odredbama člana 11. Konvencije, kao i sa drugim međunarodnim standardima iz oblasti poštovanja ljudskih prava, u smislu da važeći Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske i Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 12/10, 117/11 i 98/13), te prateći podzakonski akti iz ove oblasti – Pravilnik o kućnom redu u ustanovama za izvršenje mjere pritvora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 35/11) sadrže odredbe koje propisuju postupanje sa licima koja se nalaze na izvršenju mjere pritvora, i to pitanja prijema i raspoređivanja pritvorenika, zdravstveno-higijenskih mjera i ishrane, rada i ponašanja pritvorenika, održavanja reda i discipline, posjeta, dopisivanja, primanja pošiljki i štampe, postupka u slučaju bjekstva ili smrti pritvorenika, sprovođenja i otpuštanja, zatim pitanja prava pritvorenih lica i pitanje nadzora nad izvršenjem mjere pritvora, kao i druga pitanja koja se odnose na uslove i način izvršenja mjere pritvora u kazneno-popravnim ustanovama.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske uvelo je elektronsku evidenciju lica lišenih slobode, a u cilju bolje i lakše kontrole viših instanci nad procedurama prilikom lišenja slobode.-dio teksta brisan.

Federalno Ministarstvo unutrašnjih poslova na ovom mjestu daje odgovore na upite 14,15,16 i 20 Liste pitanja UN Komiteta protiv torture i isti glase:

Prostorije za zadržavanje osoba lišenih slobode i broj zadržanih osoba u periodu 2010.-2013. godina, u Kantonalnim MUP-ovima i Federalnoj upravi policije, iste ispunjavaju minimum tehničkih uslova u skladu sa međunarodnim i nacionalnim standardima. Svaka osoba lišena slobode ima se pravo upoznati sa sadržajem gore navedenog Uputstva, a nadzor nad sprovođenjem navedenog Uputstva i istrage pritužbi osoba lišenih slobode na rad i postupanje policijskih službenika vrši Jedinica za profesionalne standarde K MUP-a ili Federalne uprave policije u sastavu F MUP-a.

U prostorijama za zadržavanje osoba lišenih slobode, u referentnom periodu, nije bilo registrovanih smrtnih slučajeva, tj. slučajeva da je neko od zadržanih osoba preminuo.

Policijski službenici kantonalnih i Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (F UP-e), poduzimaju sve mjere u skladu sa gore navedenim Uputstvima kako bi se spriječila samoubistva ili druga nasilna smrt lica lišenih slobode u prostorijama za zadržavanje.

U vremenskom periodu od 2010. godine, pa do sada nije bilo registrovanih slučajeva torture i zlostavljanja osoba lišenih slobode od strane policijskih službenika K MUP-ova, u prostorijama za zadržavanje osoba lišenih slobode.

Po pitanjima koja se odnose na nezavisne i vanjske mehanizme kontrole nezakonitih postupaka od strane policijskih službenika i drugih službenika za sprovođenje zakona, u objektima u kojima je smještena policija postavljena su vidno obilježena sandučad za pismene pritužbe građana na rad i postupke policijskih službenika. Osim navedenog načina, svi građani mogu se, eventualno, žaliti na rad i postupke policijskih službenika usmenim putem u policijskim stanicama ili direktno u Jedinici za profesionalne standarde, MUP-a putem telefona, faxes ili pošte.

Sve žalbe podnijete na rad policijskih službenika dostavljaju se Uredima za žalbe građana u kantonalnim MUP-ovima i Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova, koji ured daje saglasnost za otvaranje istraga koje sprovodi Jedinica za profesionalne standarde.

Nakon provedene istrage sa ocjenom osnovanosti pritužbe, Jedinica za profesionalne standarde dostavlja predmetnu žalbu Odboru za žalbe građana, koji daje ocjenu i mišljenje na sprovedenu istragu.

O ishodu pritužbe obavještava se podnosilac. Rad Jedinice za profesionalne standarde (JPS) bliže je propisan Instrukcijom o radu Jedinice za profesionalne standarde i Uredbom o radu Ureda (Odbora) za žalbe građana. U slučaju osnovanosti pritužbe JPS dostavlja prijedlog Policijskom komesaru ili Disciplinskom tužiocu (zavisno od stepena povrede službene dužnosti) prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka, a ukoliko postoje osnovi sumnje da je policijski službenik svojim postupcima počinio krivično djelo, izvještaj se dostavlja i Sektoru kriminalističke policije na postupanje.

U periode 2010. godine zadržanih osoba lišenih slobode je bilo: muški spol 168, ženski spol 3, što ukupno iznosi **za 2010. godinu 171 osoba lišena slobode**. U periodu 2011. godine zadržanih osoba lišenih slobode je bilo: muški spol 41, ženski spol 6, što ukupno iznosi **za 2011. godinu 47 osoba lišenih slobode**. U periodu 2012. godine zadržanih osoba lišenih slobode je bilo: muški spol 83, ženski spol 10, što ukupno iznosi **za 2012. godinu 93 osobe lišene slobode**. U periodu 2013. godine zadržanih osoba lišenih slobode je bilo: muški spol 37, ženski spol 7, što ukupno iznosi za 2013. godinu 44 osobe lišene slobode. Ukupno zadržanih lica lišenih slobode u prostorijama za zadržavanje **FMUP-a za period 2010-2013 godina je: muških osoba je 329 i ženskih osoba 26.**

Sva dokumentacija o licima lišenih slobode tokom boravka u prostorijama za zadržavanje, sprema se u dosije lica i uredno se arhivira u postojeću metalnu kasu koja se nalazi u istim prostorijama Federalne uprave policije u sastavu F MUP-a.

U pogledu prekoračenja ovlasti vezanih za postupanje sa osobama lišenih slobode, registrovan je u Federalnoj upravi policije jedan slučaj pokretanja interne istrage protiv policijskog službenika Sektora kriminalističke policije FUP-e, zbog prekoračenja policijskih ovlasti prilikom lišenja slobode, kojom prilikom, kako je konstatovano, nisu opravdana sredstva prinude. Pokrenuti disciplinski postupak je okončan oslobađanjem, u žalbenom postupku, jer navodi iz prijave nisu dokazani.

Objedinjeni odgovori na upite 14 i 15 Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosna i Hercegovina“, broj: 08/00, 01/01, 19/07 i 36/07) Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine su povjereni poslovi pritvora na teritoriji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Uvažavajući odredbe člana 140. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik

Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“; broj 44/10)¹ te odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“ broj: 12/10)² od strane Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u više navrata je upućena obavijest kojom je ukazivano na potrebu usklađivanja zakonske regulative po ovom pitanju i poštivanje osnovnih načela koja regulišu pitanja u vezi pritvora lica u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Nakon stupanja na snagu novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“, broj: 31/11), nakon 24.10.2011. godine, Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je prestala sa izvršenjem mjere pritvora na teritoriji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Član 11. Zakona o policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Pravilnik o radu Jedinice za profesionalne standarde Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine propisuju odredbe za pritužbe na rad Policije, kao i pritužbe osoba lišenih slobode. U vezi sa pritužbama na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, uspostavljena su tri nezavisna institucionalna mehanizma čija je nadležnost između ostalog definisana i u vezi postupanja po pritužbama na rad Policije: Ured za žalbe i pritužbe građana u kancelariji Gradonačelnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Komisija za javnu bezbjednost i nadzor nad radom Policije pri Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (formirana od poslanika Skupštine), Nezavisni odbor za izbor i imenovanje šefa Policije i zamjenika šefa Policije i ocjenu rada šefa Policije, formirana takođe kao nezavisno skupštinsko tijelo i Jedinica za profesionalne standarde Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u čijoj su nadležnosti istrage u vezi sa pritužbama na rad Policije za sve policijske službenike osim šefa Policije i njegovog zamjenika. Uspostavljanjem navedenih tijela postavljeni su mehanizme unutrašnjeg i spoljašnjeg nadzora koji zajedno sa sudskim-pravosudnim nadzorom predstavljaju između ostalog nezavisne mehanizme i za pritužbe osoba lišenih slobode. Pored navedenog u Zakonu o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je propisana kao obavezna evidencija o osobama lišenim slobode dok je postupanje sa licima lišenim slobode propisano Uputstvom Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine o postupanju sa licima lišenim slobode, broj 14.05/1-02-13145/11 od 10.02.2012. godine. Pored navedenog, prostorije za smještaj pritvorenih lica u vrijeme dok su vršeni poslovi pritvora bile su pokrivene video nadzorima s tim da se u prostorijama pritvorenika vršio samo video monitoring bez arhiviranja video snimka.

Uspostavljajući efikasne mehanizme između ostalog i za zaštitu prava osoba prilikom lišenja slobode, transportovanja i drugo, u 9 službenih vozila Policije (uglavnom vozila koje se koriste za intervencije, transport osoba i druga interventna postupanja), u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima, instalirani su sistemi za audio-video snimanje postupanja Policije, kako ispred vozila tako i unutar vozila.

15. U svjetlu prethodnih Zaključnih razmatranja (tačke 19. i 20.), molimo pojasniti koje su mjere preduzete kako bi uslovi pritvora bili u skladu sa međunarodnim i nacionalnim pravnim standardima. U izvještaju, molimo Vas da prokomentarišete zatvorski sistem Države članice i nedostatak jedinstvenog zakonodavnog okvira za provođenje kaznenih sankcija. Molimo, takođe, opisati korake koji su preduzeti za uspostavu nezavisnog i efikasnog mehanizma za pritužbe osoba lišenih slobode (tačka 21.).

¹ kojim je utvrđeno da se pritvor izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi Pravosudna komisija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u saradnji sa nadležnim organima entiteta;

² kojim je predviđeno da se pritvor izvršava u posebnom odjeljenju zavoda za izvršenje krivičnih sankcija ili u posebnom zavodu za mjeru pritvora, te da se u vezi pritvora primjenjuju odredbe ZKP i predmetnog zakona, a da je entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine naloženo usklađivanje zakona koji regulišu ovu materiju, sa državnim zakonom;

Federalno ministarstvo pravde, ulaže značajne napore na poboljšanju materijalnih, tehničkih i higijenskih uslova u ustanovama za izvršenje mjere pritvora.

Postojeći sistem je trenutno zasnovan na ustavnim nadležnostima entiteta, u obavezi da se uskladi sa državnim Zakonima. Sve osuđene osobe kao i pritvorena lica imaju mogućnost dostaviti pritužbe svim nadležnim institucijama bez ikakvih ograničenja.

Prema podacima Ministarstva pravde Republike Srpske nadležne institucije u Republici Srpskoj, prije svega Ministarstvo pravde, konstantno ulažu značajne napore na poboljšanju materijalnih, tehničkih i higijenskih uslova u ustanovama za izvršenje mjere pritvora.

Što se tiče pitanja nepostojanja, kako se navodi, „jedinstvenog zakonodavnog okvira za provođenje kaznenih sankcija“, može se konstatovati da postojeći sistem zasnovan na ustavnim nadležnostima entiteta u potpunosti odgovara potrebama izvršenja krivičnih sankcija, te da je dosadašnja praksa i saradnja nadležnih ministarstava pravde bila na potrebnom nivou.

Po ovom upitu iz Liste pitanja UN Komiteta protiv torture od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske-Uprave kriminalističke policije obaviješteni smo da je Narodna skupština Republike Srpske formirala Odbor za bezbjednost koji ima nadležnost da vrši kontrolu rada Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, kao organ nezavisan od MUP-a RS.

16. Navedite ažurirane informacije, uključujući i statistike, prikazane po polu, dobi i nacionalnosti i broj pritvorenika koji čekaju suđenje i osuđenih zatvorenika i popunjenost svih pritvorskih jedinica u referentnom periodu. Navedite kompletan popis Imigracionih centara na području Države članice, kao i statistike, prikazane po polu, dobi i nacionalnosti, i broj osoba u takvim centrima.

Tabele sa traženim podacima Ministarstva pravde Republike Srpske i Federalnog Ministarstva pravde nalaze se u Aneksu ovog Izvještaja.

Prema podacima Uprave kriminalističke policije Republike Srpske u prilogu je tabela koja se odnosi na broj lica lišenih slobode od strane policijskih službenika i to:

Godina:	2011.	2012.	2013.
Ukupno lica lišenih slobode	2612	3067	3219
Po osnovu prekršaja	823	907	841
Po osnovu krivičnog djela	1789	2160	2378

Tabelarni prikaz Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kako slijedi.

Broj pritvorenih i zadržanih osoba u pritvorskim odnosno prostorijama za zadržavanje na području Brčko distrikta Bosna i Hercegovina, u periodu 2010-2013. godina:

		2010	2011	2012	2013
lišeni slobode	prekršaji	82	95	79	68
	krivično djelo	161	150	107	49
	potrage/potjernice	14	19	24	33
	ukupno	257	264	210	150
spolna struktura osoba lišenih slobode	muškarci	254	261	205	147
	žene	3	3	5	3
zadržani	prekršaji	77	87	74	60
	krivično djelo	120	101	63	44
	potrage/potjernice	22	16	6	15
	ukupno	219	204	143	119
pritvoreni		41	28	0	0

Na osnovu Zakona o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosna i Hercegovina“, broj 31/11), od 27.10.2011. godine, pritvor se izvršava u nadležnim ustanovama entiteta.

Implementacijom Zakona o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, u evidencijama pritvorenih i zadržanih lica ne vode se lični podaci, tako da nismo u mogućnosti dostaviti podatke o strukturi pritvorenih/zadržanih lica.

Prema podacima Službe za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti u Bosni i Hercegovini postoji jedan Imigracioni centar zatvorenog tipa koji je smješten u Istočnom Sarajevu, a za ovaj izvještajni period je kroz njega prošla osoba, kako slijedi:

U 2011. godini je zaprimljeno 225 odraslih osoba i 28 malodobnih, od toga 74 državljana R. Srbije sa 11 malodobnih, 30 državljana Turske i 2 malodobna, 26 državljana Avganistana sa 9 malodobnih, 12 državljana Alžira, 10 Palestinaca, 8 Pakistanaca, 6 Jordanaca i 3 malodobna, 6 državljana Crne Gore, 5 Tunisa, 4 Kameruna i 3 malodobna, po 3 državljana Makedonije, Maroka, Iraqa, Irana, Eritreje i Italije. Kineskih državljana je smješteno 2, Sudanskih 2, a po 1 državljanin Sirije, Slovenije, Rusije, Ukrajine, Rumunije, Njemačke i Moldavije.

U 2012. godini je u Imigracioni centar bilo smješteno 439 odraslih i 35 malodobnih lica od kojih je 83 odrasla i 12 malodobnih iz R. Srbije, 81 odrasla i 12 malodobna državljana Avganistana, 48 državljana Somalije, 34 odrasla i 5 malodobnih državljana Turske, 30 Sirijaca, 28 Alžiraca, 23 Pakistanca, 8 Rumuna, po 7 državljana Bangladeša, Maroka i Eritreje. Sudanskih državljana je bilo 6 kao i Crne Gore i Indije i Makedonije koja je imala i 5 malodobnih lica. Iranaca je bilo 5 kao i Hrvata sa jednim maloljetnikom, a po 3 državljanina Austrije, Slovenije i Palestine, po 2 državljanina Francuske, Libanona, Libije, Kine, Komoresa, Holandije, a državljana Albanije, Kanade, Austrije, Italije, Poljske, Koreje, Njemačke, Moldavije, Austrije, Egipta, Etiopije, Libana, Somalije, Ugande i Slovačke je bilo smješteno po jedno lice.

Podaci za 2013. godinu su sledeći: Bilo je smješteno 236 lica od čega je 19 malodobno, a od toga 93 odrasla i 13 mld spada na državljane Srbije, 19 državljana Avganistana, 17 Albanije, 13 Turske, 13 Sirije, 5 Jordana sa 5 malodobnih lica, Libije i Bangladeša po 8 osoba, Makedonije 7, Alžira i Šri Lanke po 4, Maroka, Pakistana, Crne Gore po 3 državljana, Nigerije, Hrvatske, Irana i Rumunije po 2 državljana te Konga, V. Britanije, Kanade, Austrije, Rusije, Eritreje, Iraka i Kine po 1 državljanin.

Velika većina ilegalnih migranata je muškog spola, oko 97 %, mlađe starosne dobi, prosjeka oko 27 godina starosti.

17. Navedite statističke podatke o broju smrtnih slučajeva u pritvoru, u toku referentnog perioda, i iste podijeliti po mjestu pritvora, polu, dobi i nacionalnosti kao i uzroku smrti. Molimo Vas da date detaljne informacije o rezultatima istrage takvih slučajeva i mjerama koje se preduzimaju za sprječavanje samoubistava ili druge nagle smrti u zatvoreničkim centrima.

Kazneno popravni zavodi Federalnog Ministarstva pravde

U KPZ Tuzla u odjeljenju pritvora u toku 2011 godine izvršen je suicid vješanjem. Suicid je izvršio Bošnjak po nacionalnosti, star 38 godina, muškog pola, a mjera pritvora mu je izrečena zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo ubistva. O izvršenom suicidu obavješten je MUP TK koji je izvršio uviđaj sa tužiocem Kantonalnog tužilaštva.

U KPZ Busovača tokom 2012. godine jedna osuđena osoba je umrla prirodnom smrću.

U KPZ ZT Mostar u periodu u 2013 godine desio se jedan smrtni slučaj. Osuđenik je muškog pola, starosti 49 godina, bošnjačke nacionalnosti. Uzrok smrti je moždani udar, umro u KBC Mostar

U KPZ PT Sarajevo u referentnom periodu zabilježen je jedan smrtni slučaj osuđenika u Zavodu hrvatske nacionalnosti, radilo se o prirodnoj smrti.

U KPZ ZT Zenica u referentnom periodu je umrlo ukupno 9 osuđenih osoba. **U 2011** godini jedna osoba, muškog pola, starosti 70 godina, Bošnjak, smrt nastupila za vrijeme prekida kazne, uzrok prirodna smrt.

U 2012. godini umrla 3 os.lica. Svi su muškog pola, Bošnjaci, starosti 54,66, 64 godine. Jedno lice umrlo u bolnici, drugo u Zavodu treće na prekidu kazne. Uzrok smrti prirodna smrt. Tokom **2013.** godine, umrlo pet lica, muškog pola, četiri Bošnjaka i jedan Srbin, starosti 32,48,56,58 i 57 godina. Četiri umrla u bolnici jedan na prekidu kazne. Uzrok smrti u 4 slučaja je prirodna smrt i jedan slučaj nasilne smrti. Ta osoba je umrla u bolnici u 2013. godini od povreda zadobijenih u Zavodu od strane druge osuđene osobe. Zavod je poduzeo potrebne mjere protiv zavodskih namještenika koji su radili na dotičnom mjestu, a protiv osuđene osobe za koju se sumnja da je počinio krivično djelo je određen pritvor i trenutno se nalazi u pritvorskoj jedinici. Sve potrebne radnje je poduzeo i MUP ZE-DO Kantona u saradnji sa tužilaštvom koje trenutno vodi postupak. Pružanje pomoći osuđenim osobama obavlja se preko službe odgoja tretmana i zdravstvene službe koje prate zdravstveni i psihički status osuđenih osoba te isti upućuju po potrebi i psihijatru ili psihologu. Suicidalne aktivnosti se pokušavaju prepoznati u samom početku, te se u skladu sa tim pokušava kroz tretmanske aktivnosti otkloniti razlozi za postojanje istih. Takođe postoje i specijalno opremljene prostorije za privremeni smještaj osoba sklonih suicidalnim namjerama.

U cilju sprječavanja samoubistava osuđenih osoba rade se preventivne mjere koje uključuju niz faktora: socijalnih, intrapsihičkih, fizioloških, kulturoloških a u tom preventivnom procesu su uključeni svi uposlenici u Zavodu (sektor tretmana, sektor zdravstvene zaštite i sektor osiguranja). U tom cilju rade se preventivne mjere kao što su razgovori sa rizičnim skupinama osuđenika, posebni tretmani koji su prilagođeni za rizične skupine u vidu radne terapije (okupacione terapije), bavljenje sportom, pojačan individualiziran rad sa osuđenim osobama, savjetodavno olakšati prihvatanje realnosti, edukativno usmjeravanje pažnje na izmjenu stavova, intenzivan penološki tretman kako bi se isključio recidivizam kriminalitetu, redovno održavanje kontakata sa primarnom porodicom, kao i dostupnost vjerskih sadržaja i obavljanje vjerskih obreda u cilju prevladavanja negativnih konotacija kako bi se u što manjoj mjeri javljale suicidalne ideacije.

Kazneno popravni zavodi Republike Srpske

U toku referentnog perioda, u kazneno-popravnim ustanovama u Republici Srpskoj dogodio se samo jedan slučaj smrti pritvorenih lica, i to na Odjeljenju pritvora Kazneno-popravnog zavoda Doboju.

Naime, dana 24.4.2011. godine pritvoreno lice muškog pola, starosti 44 godine, po nacionalnosti Srbin, smrtno je stradao usled gušenja komadom suvog hljeba.

O navedenom događaju bez odlaganja je obaviješten nadležni sud, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Centar javne bezbjednosti Doboju, kao i porodica i advokat pritvorenog lica. Izvršen je uviđaj od strane MUP-a Republike Srpske i obdukcija po nalogu nedležnog tužioca. Obdukcija je izvršena od strane dežurnog patologa bolnice „Sveti apostol Luka“ u Doboju, a njegov nalaz je utvrdio da je uzrok smrti gušenje komadom suvog hljeba.

U vezi sa ovim događajm izvršen je vanredni inspekcijski pregled od strane inspekcije Ministarstva pravde Republike Srpske, nakon kojeg je zaključeno da nije bilo propusta u radu pripadnika službe obezbjeđenja.

Što se tiče pitanja preduzimanja mjera za sprečavanje samoubistava ili druge nagle smrti u zatvoreničkim centrima, možemo navesti da se odmah po prijemu u ustanove vrši obavezan ljekarski pregled svakog pritvorenog i osuđenog lica, tokom kojeg se utvrđuje trenutno stanje zdravlja, i po potrebi vrši upućivanje na dalje specijalističke preglede, između ostalog i psihijatrijske. U toku daljeg boravka u ustanovama, uz nastavak pružanja kontinuirane zdravstvene zaštite, preduzimaju se radnje i postupci na otkrivanju eventualnih suicidalnih rizika, kroz tretman psihologa, ljekara i socijalnog radnika. S druge strane, službe obezbjeđenja u ustanovama imaju na raspolaganju niz mjera proisteklih iz Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koje se tiču načina postupanja u odnosu na lica sa povećanim bezbjednosnim rizikom, bez obzira da li se radi o suicidalnim tenedencijama ili drugim oblicima rizičnog ponašanja, kao što su na primjer primjena posebne mjere pojačanog nadzora, oduzimanje i privremeno zadržavanje stvari čije je držanje dopušteno, izdvajanje u prostoriju bez opasnih stvari, smještaj u medicinsku prostoriju sa intenzivnim nadzorom, smještaj u odjeljenje sa maksimalnim obezbjeđenjem i intenzivnim programom postupanja.

Primjenom gore opisanog pristupa i načina rada sa pritvorenim i osuđenim licima, navodimo i podatak da je u referentnom periodu u dva navrata pravovremenom akcijom pripadnika službe obezbjeđenja spriječen pokušaj suicida pritvorenih lica (Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo i Kazneno-popravni zavod Banja Luka).

U referentnom periodu nisu zabilježeni smrtni slučajevi u pritvoru Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, ni u Imigracionom centru Službe za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.

18. Navedite podatke o učestalosti nasilja među zatvorenicima, uključujući sve slučajeve koji uključuju mogući nemar osoblja za provođenje zakona, kao i broj prigovora u tom pogledu. Koje su preventivne mjere preduzete?

U skladu sa podacima Federalnog Ministarstva pravde u referentnom periodu zabilježen je izvjestan broj slučajeva nasilja među pritvorenim i osuđenim licima. U svim zabilježenim slučajevima radi se o međusobnim tučama, što se u svjetlu odredbi Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, tretira i procesuirao kao disciplinski prekršaj.

U KPZ Zenica zabilježeni su sledeći slučajevi disciplinskih prekršaja:

- osuđena lica: - 2011. godine: 226 os.osoba (tuča, svađa, reketiranje)
- 2012. godine: 210 os.osoba (tuča, svađa, reketiranje)
- 2013. godine: 56 os.osoba (tuča, svađa, reketiranje)

Tokom 2011 vođena su 4 disciplinska postupka protiv službenih lica, od kojih su u tri slućajaja izrećene novćane kazne a u jednom slućajaju obustavljen postupak.

Tokom 2012 vođena su 4 disciplinska postupka protiv službenih lica, od kojih su u ćetiri slućajaja izrećene novćane kazne.

Tokom 2013 vođena su 3 disciplinska postupka protiv službenih lica, od kojih su u dva slućajaja izrećene novćane kazne a u jednom slućajaju obustavljen postupak.

Sva disciplinska procesuiranja su vezana za nemar u sprovođenju Zakona.

U KPZ Bosna i Hercegovina ać zabiljećeni su sledeći slućajajevi disciplinskih prekrćajaja:

- osuđena lica: - 2011. godine: 40 os.osoba (tuća, svađa,)
- 2012. godine: 25 os.osoba (tuća, svađa,)
- 2013. godine: 38 os.osoba (tuća, svađa,)

U KPZ Tuzla prema dostupnim informacijama protiv jednog službenika u 2011. godini vođen je disciplinski postupak zbog nasilja nad osuđenom osobom. Disciplinska komisija je izrekla kaznu-Prestanak radnog odnosa u organu državne službe. U drugostepenom postupku kazna je preinaćena u Novćanu kaznu 40% od place namještenika u narednih šest mjeseci.

U KPZ Orašje u referentnom periodu desilo se jedno nasilje među osuđenim osobama na dan 01.12.2013. godine kada je izbila pobuna manjnih razmjera koja je uspješno rješena bez nasilja sa službenim osobljem.

Tokom 2012. Godine odnesena je jedna tućba od strane osuđene osobe protiv ponašanja službenih osoba Zavoda ali istraga od strane Tućžilaštva nije sprovedena jer nije postojala osnovana sumnja da su prijavljene osobe poćinile kazneno djelo, reazneno-popravnom zavodu

U KPZ PT Sarajevo u referentnom periodu zabiljećeno je i disciplinski procesuirano 75 događaja sa elementima nasilja među osuđenicima. Nije bilo podnesenih tućbi protiv zatvorskog osoblja. U izvještajnom periodu vođenja su 4 /ćetiri/ disciplinska postupka protiv namještenika – zatvorskih policajaca, koji su završeni novćanim kaćnjavanjem

U KPZ Busovaća u posmatranom periodu zabiljećeno je ukupno tri slućajaja nasilja među osuđenicima (tuća).

Prema podacima Ministarstva pravde Republike Srpske u referentnom periodu zabiljećen je izvjestan broj slućajajeva nasilja među pritvorenim i osuđenim licima. U svim zabiljećenim slućajajevima radi se o mećusobnim tućama, što se u svjetlu odredbi Zakona o izvršenju krivićnih sankcija, Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti osuđenih lica („Slućbeni glasnik Republike Srpske“ broj 34/11) i Pravilnika o kućnom redu za izvršenje mjere pritvora („Slućbeni glasnik Republike Srpske“ broj 35/11) tretira i procesuirao kao disciplinski prekrćajaj.

U Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina zabiljećeni su sledeći slućajajevi disciplinskih prekrćajaja mećusobnih tuća:

- pritvor: - 2011. godine: 3 prekrćajaja
- 2012. godine: 2 prekrćajaja
- 2013. godine:
- osuđena lica: - 2011. godine: 5 prekrćajaja, uz ućešće 10 lica
- 2012. godine: 5 prekrćajaja, uz ućešće 13 lica
- 2013. godine: 3 prekrćajaja, uz ućešće 7 lica

U Kazneno-popravnom zavodu Doboj zabiljećeni su sledeći slućajajevi disciplinskih prekrćajaja mećusobnih tuća:

- 2011. godine: 6 prekrćajaja
- 2012. godine: 12 prekrćajaja
- 2013. godine: 17 prekrćajaja

U kazneno-popravnom zavodu Banja Luka u posmatranom periodu zabilježeno je ukupno 38 slučajeva disciplinskih prekršaja osuđenih lica sa elementima nasilja, i to:

- 2011. godina: 3 disc.prekršaja međusobnih tuča
1 disc.prekršaj nasilničko ponašanje
- 2012. godina: 11 disc.prekršaja međusobnih tuča
7 disc.prekršaj nasilničko ponašanje
- 2013. godina: 7 disc.prekršaja međusobnih tuča
9 disc.prekršaj nasilničko ponašanje

U kazneno-popravnom zavodu Foča u toku posmatranog perioda zabilježeno je 43 slučaja fizičkog sukoba između osuđenih lica.

Po informacijama dobijenim od kazneno-popravnih ustanova, nije zabilježen nemar ovlaštenih lica. U sprečavanju bilo kakvog oblika nasilja među pritvorenim i osuđenim licima primjenjuju se sve mjere, radnje i postupci predviđeni Zakonom i podzakonskim propisima.

Vežano za tačku 18. i učestalosti nasilja među korisnicima Imigracionog centra :

U ovom periodu su bila 2 slučaja samopovređivanja lica, 1 slučaj uništenja inventara Centra i 1 slučaj napada na službenu osobu za vrijeme vršenja dužnosti.

19. Molimo, takođe, pružiti informacije o broju osoba lišenih slobode, a koje se nalaze u psihijatrijskim bolnicama i drugim ustanovama za osobe sa psihosocijalnim invaliditetom. Kakva je situacija u pogledu na alternativne oblike liječenja, na primjer rehabilitacijske usluge u zajednici i druge programe vanbolničkog liječenja? Molimo Vas da dostavite podatke o konkretnim mjerama koje Država članica preduzima za rješavanje ozbiljnih pitanja vezanih za situaciju osoba u psihijatrijskim ustanovama i društvenim domovima, kako se na primjer pokazalo u CPT Izvještaju nakon posjete Bosni i Hercegovini u aprilu 2011.godine I u Specijalnom izvještaju Ombudsmena o pravima osoba sa invaliditetom iz 2010.godine.

U smislu preporuke po paragrafima 116. 117. i 118. Izvještaja CPT nakon posjete Bosni i Hercegovini u aprilu 2011. godine, kojima se ukazuje na potrebu poduzimanja mjera na razvijanju alternative za institucionalno zbrinjavanje, kroz uspostavu odgovarajuće strukture u zajednici, Vlada Federacije Bosna i Hercegovina je na inicijativu Federalnog ministarstva rada i socijalne politike u 2012. godini donijela Zaključke koji predstavljaju osnovnu inicijativu na kojoj se temelje reformski procesi deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosna i Hercegovina.

Zaključci se odnose na:

1. *Potrebu poduzimanja zajedničkih aktivnosti i mjera svih zainteresiranih aktera u procesu mijenjanja zastarjelog institucionalnog sistema zaštite osoba sa nvaliditetom a u skladu sa usvojenom Politikom u oblasti invalidnosti („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“ broj: 76/08).*
2. *Obustavu ulaganja finansijskih sredstava u proširenje kapaciteta postojećih ustanova (postojeća sredstva bi se ulagala u kvalitet življenja korisnika u ustanovama i razvoj usluga kroz program „Stanovanje u zajednici uz podršku“).*

Shodno navedenom zaključku Vlada FBosne i Hercegovine je realokacijom finansijskih sredstava za otvaranje zasebnih stambenih zajednica izvan zavoda podržala proces deinstitucionalizacije i do sada je iz zavoda u nove stambene jedinice izmješteno oko 60 korisnika.

Istovremeno je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike obezbjedilo određena sredstva i za implementaciju programa „Život u lokalnoj zajednici uz podršku“ koju realizira Savez organizacija za pomoć

osobama s intelektualnim teškoćama Federacije Bosna i Hercegovina - SUMERO, te je na ovaj način pružena podrška za smještaj u zajednici 11 korisnika. U toku je implementacija i dalje širenje modela stanovanja u zajednici uz podršku za oko 30 korisnika.

- 3. Radi smanjenja broja osoba s invaliditetom koje su smještaju u ustanove socijalne zaštite zatvorenog tipa traženo je da se pruži podrška razvoju Službi za stanovanje u lokalnoj zajednici od strane kantonalnih ministarstava i da se sugerira CSR/slужbama da prilikom zbrinjavanja korisnika koriste alternativne modele brige o korisniku u lokalnoj zajednici uz što manje oslanjanje na institucionalnu brigu.*

U cilju realizacije ovog Zaključka Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je poduzelo potrebne aktivnosti.

- 4. Da se izradi Plana razvoja „Službi stanovanja u zajednici uz podršku“.*

U tom pogledu Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je u suradnji sa Savezom organizacija za pomoć osobama s intelektualnim teškoćama Federacije Bosna i Hercegovina - SUMERO uradilo Plana razvoja službi “Stanovanje u zajednici uz podršku” u FBosne i Hercegovine na temelju koje bi se pristupilo transformaciji institucionalnog vida zbrinjavanja i pokrenule službe stanovanja u zajednici uz podršku.

- 5. Da se izradi Strategija deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosna i Hercegovina.*

Urađen je prijedlog Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine (2014-2020), koji potvrđuje opredjeljenje vlade Federacije Bosne i Hercegovine da nastavi sa svojim angažmanom na postizanju deinstitucionalizacije i razvoja usluga podrške u zajednici.

Ista je namjenjena intenziviranju reformskih procesa transformacije i deinstitucionalizacije i predstavlja temelj za planiranje mreže ustanova i djelatnosti socijalne zaštite i definiranje prioriternih finansijskih ulaganja u razvoj mreže socijalnih usluga u zajednici.

Kada je riječ o preporukama po paragrafu 119. i 120., koje se odnose se na potrebu poduzimanja mjera u cilju poboljšanja uvjeta smještaja i povećanja zaposlenih radnika medicinske struke u Zavodu «Drin», Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je donijelo Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosna i Hercegovina 15/13, kojim se osigurava osnovni kvalitet usluga i donja granica u pružanju usluga u ustanovama socijalne zaštite („Službene novine Federacije Bosna i Hercegovina“ broj 15/13).

Zajednički minimalni standardi predstavljaju zahtjeve koje ustanova treba ispuniti u skladu sa Pravilnikom, a odnose se na lokaciju, građevinski objekat, prostorije, opremu, kapacitet, dnevnu i noćnu smjenu, kućni red, održavanje higijene, ishranu, angažovanje stručnih i drugih radnika kao i usluge koje ustanova pruža nezavisno od korisničke grupe kojoj je usluga namijenjena.

Posebni minimalni standardi, u smislu ovog pravilnika, predstavljaju specifične zahtjeve koje ustanova treba da ispuni u skladu sa potrebama i različitostima korisničke grupe i isti se odnose na stručne radnike koji su potrebni za rad sa korisnicima, kao i posebne druge uslove koji su specifični za određenu ustanovu i ciljne grupe.

Pravilnik definira i stanovanje u zajednici uz podršku kao posebni oblik smještaja u zajednici, čijim uvođenjem se kroz reorganiziranje postojećeg sistema povećava i unapređuje kvalitet usluga korisnika i omogućava potrebni vid podrške u zajednici. Standardima je ograničen maksimalan broj korisnika koji se mogu smjestiti u istu okolinu, što pomaže da se institucionalna kultura ne nastavi u novim uslugama, ali ne i da se ista eliminiira.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je donijelo i Pravilnik o vršenju nadzora nad stručnim radom i pružanju stručne pomoći ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosna i Hercegovina („Službene novine Federacije Bosna i Hercegovina“ broj 29/14).

U smislu preporuke po paragrafu 121. koja se odnosi na omogućavanje dalje obuke i podrške osoblju zavoda, kako bi isti svoje obaveze izvršavali profesionalno, obuke i treninzi radnika su intenzivirani, tako da više puta u toku godine radnici imaju treninge iz različitih područja. Zavod «Drin» je ostvario kontinuiranu saradnju sa organizacijom iz Holandije, tako da se više puta u toku godine provode treninzi sa stručnim radnicima i njegovateljima iz različitih sfera.

Preporuka po paragrafu 122. odnosi se na potrebu preduzimanja koraka od strane Zavoda «Drin» kako bi se osiguralo da više osoba koristi psiho-socijalne i radno terapijske aktivnosti prilagođene njihovim mentalnim sposobnostima i fizičkoj pokretljivosti. U tom smislu povećan je angažman stručnih radnika, tako da su angažirana tri socijalna radnika, jedan sociolog i jedan psiholog u procesu psiho-socijalne i radne terapijske aktivnosti, a samim tim je povećan broj korisnika koji su uključeni u različite terapijske aktivnosti. Oko 200 korisnika je svaki mjesec angažovano na različitim radnim i okupacionim aktivnostima unutar i van Zavoda. Osposobljene su nove prostorije za postojeće radionice u kojima se u znatno boljim uslovima i sa većim brojem korisnika provode aktivnosti.

Paragrafom 123. se traži izjašnjenje o uočenoj praksi miješanja mentalno oboljelih i korisnika koji imaju teškoće u učenju. Stručni tom Zavoda aktivno radi na poboljšanju navedenog stanja U dogledno vrijeme, otvaranjem novoizgrađene stambene jedinice i uzimanjem u zakup stambenih objekata od strane ustanove, ovaj problem će se u potpunosti riješiti.

U smislu preporuke po paragrafu 124. Zavod je donio Pravilnik o postupku izdvajanja korisnika, kojim su definisane okolnosti i procedure izdvajanja korisnika. Prilikom izdvajanja vrši se evidencija o mjerama i korištenju sredstava prinude na posebnom listu za te prilike, sa svim značajnim parametrima koji se u tim okolnostima prate.

Vežano za preporuke po paragrafima 125. i 126. ustanove socijalne zaštite za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba pružaju usluge njege i smještaja mentalno invalidnim osobama i iste nisu zdravstvene ustanove za prisilno zadržavanje osoba sa težim duševnim smetnjama, u skladu sa Zakonom o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama. Osnov za smještaj lica u ustanovu socijalne zaštite predstavlja rješenje nadležnog organa socijalnog staranja kojim se lice upućuje na njegu i smještaj u ustanovu socijalnog staranja, a po osnovu relevantnog zakona o socijalnoj zaštiti, a ne o prisilnom smještaju duševno bolesne osobe. Osim toga na sopstveni zahtjev smještenog lica ili na zahtjev ustanove, organ socijalnog staranja donosi rješenje o prestanku prava na smještaj u ustanovi socijalne zaštite.

U vezi preporuke po paragraf 127. prijedlogom Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosna i Hercegovina (2014-2020), istaknut je štetan utjecaj instituta starateljstva kojim su te osobe zaštićene. U tom smislu je zaključeno da postoji potreba da se izvrši revidiranje instituta starateljstva pokretanjem postupka za vraćanje poslovne sposobnosti osobama s psihosocijalnim poteškoćama koje ne žele biti pod starateljstvom.

Ujedno prijedlogom navedene Strategije predviđa se, radi smanjenja ulaska korisnika u institucije i povećanja izlaska istih iz institucija u zajednicu, da se izvrši redefiniranje dalje namjene ili prenamjene ustanova, razvije mreža vaninstitucijskih usluga u zajednici dostupnih korisnicima i razviju vaninstitucijski oblici smještaja korisnika kao što su smještaj u drugu porodicu/ hraniteljstvo i stambene zajednice, odnosno organizirano stanovanje uz podršku.

Prema podacima Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine Odjeljenje za izvršenje mjere bezbjednosti obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj stanovi-Forenzika, koje se nalazi pri KPZ ZT Zenica, od 2008. godine se nalazi izvan kruga Zavoda. Odjeljenje je kao zasebna cjelina smještena u posebnu

zgradu koja je preuređena da bi zadovoljila osnovne uvjete pacijenata, kako zdravstvene tako i tehničke prirode. Možemo konstatovati da su uslovi smještaja daleko bolji u odnosu na ranije izvještaje i stanje tokom funkcionisanja unutar kruga Zavoda. Na odjeljenju tokom 2011 je boravilo 23 pacijenta a trenutno stanje je 17 pacijenata. Pacijenti su smješteni u 7 trokrvetnih soba sa kablovskom televizijom. Pacijenti imaju na raspolaganju prostor za šetnju, sportski poligon, TV salu i pušionu, trpezariju za objedovanje te soba za izolaciju prema standardima WHO organizacije koja je pod video nadzorom. Na odjeljenju borave med. tehničari 24 sata, tri puta sedmično dolaze ljekari psihijatri, a svakodnevno je na raspolaganju zavodski ljekar kao i specijalistički pregled ljekara specijalista (internista, dermatology, radiolog, hirurg, stomatolog, oftalmolog).

Odjel Forenzika je privremenog karaktera, tj. do sticanja uslova za premještaj pacijenata u psihijatrijsku bolnicu Sokolac, a na osnovu Zaključka Vlade FBosne i Hercegovine broj 833/2010 od 14.10.2010. godine.

Prema podacima Ministarstva zdravstva Federacije Bosna i Hercegovina, Vlada FBosne i Hercegovine u toku 2012. godine usvojila dokument „Politika i strategija za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja u FBosna i Hercegovina (2012-2020)“, u kojoj je, u kontekstu savjesnog upravljanja definisan cilj 4.1.1.: „Harmonizacija i donošenje pravnih akata u oblasti mentalnog zdravlja u skladu sa evropskim direktivama i standardima“, uključujući specifični cilj koji se odnosi na uspostavu Komisije za praćenje zaštite prava osoba sa duševnim smetnjama. U FBosna i Hercegovina se pristupilo izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, upravo u smislu stvaranja prepostavki za uspostavljanje i rad navedene Komisije. Komisija je imenovana 13.12.2013. godine, rješenjem federalnog ministra zdravstva. Federalno ministarstvo zdravstva izradilo je i Priručnik za rad Komisije za praćenje zaštite prava osoba sa duševnim smetnjama u FBosna i Hercegovina, koji je baziran na odredbama UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Federalno ministarstvo zdravstva kontinuirano radi na jačanju centara za mentalno zdravlje u zajednici, i uopšte na jačanju koncepta službi u zajednici.

Od strane Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine – Pododjeljenje za socijalnu zaštitu, zaprimili smo odgovor u kojem je, između ostalog, navedeno da se u zaštiti osoba u stanju socijalne potrebe preferiraju vaninstitucionalni oblici zaštite.

U skladu sa izvještajem Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske u JZU Bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča, broj osoba koje se tretiraju na zatvorenim odjeljenjima: muško akutno odjeljenje (kapacitet 15), žensko akutno odjeljenje (kapacitet 14), kreće se u rasponu od 20-31 zavisno od potrebe koje definiše stanje pacijenata. Što se tiče rehabilitacije pacijenata, rehabilitacione mjere su djelatnost bolnice i uklopljene su u Klinički put svakog pacijenta, a nakon otpusta se preporučuje rehabilitacija u zajednici koja se provodi u Centrima za mentalno zdravlje. Bolnica ima i provodi politiku Bezbjednosti i sigurnosti informacija. Bezbjednost i povjerljivost ljekarskih pregleda i nalaza je takođe osigurana provođenjem procedure „Upravljanjem medicinskom procedurom“, te uputstvima: „Interna komunikacija“ i „Eksterna komunikacija“. Ova problematika je takođe detaljno obrađena u Pravilniku o pravima pacijenata koji je sačinjen i prihvaćen kao obavezni interni dokument ove bolnice.

U JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac se u periodu od 2010-2014. godine nalazilo ukupno 163 osobe sa psihosocijalnim invaliditetom, a koje su bile lišene slobode. Od toga 141 muškarac i 22 žene. Što se tiče počinjenih djela, najčešći su krvni delikti (ubistvo i pokušaj ubistva) - 41 osoba, nanošenje teških tjelesnih povreda je počinilo 10 osoba, za agresivno ponašanje 3 osobe, te za napad na službenu osobu u vršenju službene dužnosti 5 osoba. Zbog nasilja u porodici na liječenju su bile 33 osobe, za razbojništvo i krađu 26 osoba, a zbog počinjenih seksualnih delikata (silovanje, polno nasilje nad djetetom, polni odnos sa djetetom i sl.) liječeno je 8 osoba. Zbog neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga, te omogućavanja uživanja opojnih droga liječeno je ukupno 8 osoba. Ostali delikti su manje zastupljeni. Prosječno zadržavanje ovih lica u ovoj bolnici, za navedeni period, po raznim osnovama bilo je 7 mjeseci.

Što se tiče pitanja alternativnih oblika liječenja, ova lica se po otpustu upućuju u nadležne Centre za mentalno zdravlje i Centre za socijalni rad, koji pružaju rehabilitacijske i druge usluge. U ustanovi postoje organizovane aktivnosti u sklopu Radno-okupacionog tretmana, gdje pacijent ima priliku da se uključi u razne radionice, terapijske grupe, rekreativne aktivnosti i sl. Povjerljivost ljekarskih pregleda i nalaza lica koja se liječe u ustanovi se poštuje, pri čemu se pridržavaju Zakona o zaštiti ličnih podataka „Sl. glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 49/06), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti ličnih podataka („Sl. glasnik Bosna i Hercegovina“ broj: 76/11), Pravilnika o pravima pacijenata, te procedure za poštovanje prava pacijenata na privatnost i povjerljivost.

U vezi sa poštovanjem ljekarskih pregleda i nalaza, JZU Zavod za ortopediju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“ u potpunosti poštuje i primjenjuje odredbe Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 106/09), koje se odnose na prava pacijenata i građana u ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu. Polazeći od odredbi Zakona o zdravstvenoj zaštiti i podzakonskih akata, Zavod je donio i Pravilnik o pravima pacijenata kojim su detaljnije razrađena pitanja povjerljivosti informacija o zdravstvenom stanju pacijenta i svim drugim pitanjima koja se odnose na povjerljivost dokumentacije i prava pacijenata i korisnika usluga. U slučajevima kad je korisnik usluge lice lišeno slobode, za to lice su u Zavodu obezbijedeni uslovi u kojim službena pratnja može biti uz osobu lišenu slobode.

U skladu sa međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima, građanima Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Bosna i Hercegovina) sa mentalnim poremećajima koji su izvršioi krivičnih djela se izriče bezbjednosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja u odgovarajućoj ustanovi. Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac je osnovan 2010. godine, odlukom Vlade Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 07/10). Zavod je registrovan kao ustanova tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske (u daljem tekstu Ministarstvo) je odgovorno za organizaciju i monitoring rada Zavoda. Sporazum o smještaju i naknadi troškova za izvršenje mjera bezbjednosti izrečenih u krivičnom postupku i u drugom postupku u kojem se izriče mjera liječenja potpisan je između Savjeta ministara Bosna i Hercegovina, Vlade Federacije, Vlade Republike Srpske i Vlade Brčko Distrikta Bosna i Hercegovina („Službeni glasnik BiH“, br. 89/09). Sporazumom se reguliše smještaj i liječenje pacijenata iz cijele Bosne i Hercegovine pod jednakim uslovima.

Zavod je smješten u rekonstruisanoj zgradi bivše vojne bolnice Sokolac i jedina je ustanova ovog tipa na cijeloj teritoriji Bosna i Hercegovina. Nakon početka rada, Zavod će imati kapacitet smještaja i psihijatrijskog liječenja za maksimalno 200 lica iz Bosne i Hercegovine, na osnovu mjera bezbjednosti koje su im izrečene u krivičnom postupku.

Prema posljednjim informacijama, u Bosni i Hercegovini se trenutno nalazi 176 lica kojima je izrečena bezbjednosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi. Ove osobe su smještene u neadekvatnim ustanovama i potrebno ih je što prije smjestiti u Zavod, te je otvaranje Zavoda od prioritetnog značaja. Sa zvaničnim otvaranjem Zavoda osobe sa mentalnim poremećajima, koje su počinioci krivičnih djela, će biti adekvatno zbrinute i u zdravstvenim i pravosudnim sistemima entiteta i Brčko Distrikta će se ostvariti preduslovi za primjenu standarda o poštovanju ljudskih prava počinitelaca krivičnih djela sa mentalnim poremećajima, u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

Ekonomska kriza u zemlji i ograničeni javni budžeti odnosno nedostatak finansijskih sredstava potrebnih za nabavku medicinske i nemedicinske opreme onemogućavaju završetak radova na otvaranju Zavoda. U tom kontekstu, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) je podržala prijedlog Ministarstva za realizaciju projekta opremanje i obuku kadrova Zavoda, te obezbijedila finansijsku podršku u od 2.150.000,00 KM u vidu donacije. Očekivani rezultati projekta su:

- Zavod će biti opremljen medicinskom i nemedicinskom opremom i tako će biti stvoreni preduslovi za zvanično otvaranje i početak rada Zavoda;
- Osoblje Zavoda će biti obučeno za rad i adekvatno postupanje u potencijalnim kriznim situacijama.

Paralelno sa opremanjem Zavoda, Ministarstvo će pokrenuti osposobljavanje radnika Zavoda. Nakon što radnici Zavoda budu osposobljeni za rad, Ministarstvo će organizovati uvodni trening za osoblje u saradnji sa kompetentnim obrazovnim ustanovama i stručnjacima iz forenzičkim ustanova u regiji (Srbija, Hrvatska). Uz ovu uvodnu obuku, profesionalci iz oblasti mentalnog zdravlja zaposleni u Zavodu biće uključeni u kontinuiranu edukaciju u oblasti mentalnog zdravlja organizovanu u okviru Projekta „Mentalnog zdravlja u Bosna i Hercegovina“ koji finansira SDC.

Zavod će biti stavljen u funkciju nakon završetka ovog projekta.

Ministarstvo razmjenjuje informacije, blisko saraduje i preduzima sve potrebne mjere da obezbijedi dobru upravu i finansijsku održivost rada Zavoda sa Savjetom ministara Bosna i Hercegovina, Vladom Republike Srpske, Vladom Federacije Bosne i Hercegovine i Vladom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Takođe, Ministarstvo je odgovorno i za koordinaciju saradnje Zavoda sa drugim zdravstvenim ustanovama prema potrebama.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u sklopu ovog upita navodi da je nedostatak ustanova za smještaj osoba koje su počinili krivično djelo u stanju mentalne neuračunljivosti i dalje zabrinjavajući. Iako su vršene određene konsultacije između entitetskih ministarstava pravde i ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, to nije rezultiralo promjenom stanja u praksi.

Dugogodišnji problem u vezi smještaja zatvorenika koji su krivična djela počinili u stanjima smanjene ili bitno smanjene uračunljivosti, kao i neuračunljivih osoba konačno bi se trebao riješiti adaptacijom zgrade nekadašnje Psihijatrijske klinike na Sokocu u objekat gdje bi kazne izdržavali takozvani forenzički bolesnici.

Istovremeno, u toku posjete zatvorima, ombudsmeni su utvrdili da postoje slučajevi u kojima zbog promjene mentalnog stanja osuđenika, dalje izdržavanje kazne nema smisla, a zakonom nije definirano tko pokreće postupak za upućivanje takve osobe u ustanovu za smještaj lica sa mentalnim smetnjama. Najčešće, ove osobe ostaju u zatvoru do isteka kazne kada se puštaju na slobodu, bez osiguranja bilo kakve dalje društvene brige.

Ombudsmeni zaključuju da su mentalno invalidne osobe smještene u lošijim uslovima nego što su zatvorenici, osuđeni za krivična djela. Ombudsmeni izražavaju bojazan da ovakvi uslovi smještaja narušavaju pravo na privatnost korisnika i stvaraju uslove za eventualno kršenje ljudskih prava.

S tim u vezi, Ombudsmeni Bosna i Hercegovina zapažaju da je funkcioniranje i dugogodišnja opstojnost ovih ustanova rezultat korištenja vlastitih kapaciteta uposlenika i njihove profesionalne posvećenosti, i da ne postoji podrška vlasti ovim ustanovama. Odnos korisnika prema uposlenicima u toku posjete je pokazao da su uposlenici u potpunosti posvećeni korisnicima i njihovom najboljem interesu.

Za izvještajni period Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u odgovoru je navela da je samo jedno lice bilo hospitalizirano na period od tri mjeseca na odjelu Kliničkog centra “Koševo” Sarajevo.

Napominjemo da je svim korisnicima Imigracionog centra omogućen pristup besplatnoj pravnoj pomoći, kao i uvid u postupak u svakoj njegovoj fazi, zdravstvena zaštita kao i hospitalizacija po potrebi u specijalizirane zdravstvene ustanove, pravo na posjete i telefonske kontakte kako sa familijom tako i Ambasadam matične zemlje, pravo na sportske, vjerske i ostale slobodne aktivnosti. Također se u centru nalaze 2 apartmana za smještaj porodica, kao i poseban ženski paviljon.

Članovi 12. i 13.

20. Navedite detaljne podatke, razvrstane po polu, dobi, nacionalnosti i mjestu pritvora, o prijavljenim slučajevima torture i zlostavljanja zabilježenih tokom promatranog perioda. Molimo Vas da uvrstite podatke o istragama, kaznenim postupcima, kaznenim ili disciplinskim sankcijama koje se primjenjuju.

Navedite ažurirane informacije o postojanju i praksi nezavisnih i vanjskih mehanizma kontrole navodnih nezakonitih radnji počinjenih od strane policije i drugih službenika za provođenje zakona.

Statistički podaci Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine o krivičnom procesuiranju ovlaštenih službenih lica u kaznenopopравnim zavodima, u periodu od 2011.-2013.godine, prikazani su u prilogu broj 3. S tim u vezi, napominjemo da VSTV Bosne i Hercegovine ne raspolaže sa podacima o dobi, polu, mjestu i nacionalnosti žrtava nasilja.

Po podacima Ministarstva pravde Republike Srpske dobijenim od kazneno-popравnih ustanova, u toku referentnog perioda nisu zabilježeni slučajevi torture i zlostavljanja.

Uvidom u evidencije, koje vodi Jedinica za profesionalne standarde Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, utvrđeno je da je u Jedinici, odnosno Inspektoratu za unutrašnju kontrolu u periodu od 01.01.2010. godine do 30. 09.2013. godine proveden unutrašnji postupak po 269 predstavki građana, koje su se odnosile na određena zlostavljanja i nehumana postupanja od strane policijskih službenika MUP-a RS. Od tog broja 88 predstavki je bilo u 2010. godini, 85 u 2011.godini, 57 u 2012. godini, a u prvih devet mjeseci 2013. godine 39 predstavki, tako da se može zaključiti da je broj ovih predstavki u izvještajnom periodu opadao.

Nakon provedenog unutrašnjeg postupka iste su uz saglasnost Biroa za žalbe i predstavke građana ocijenjene na sljedeći način:

- 33 predstavke su ocijenjene kao osnovane, nakon čega je pokrenut disciplinski postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti protiv 81 policijskog službenika,
- 5 predstavki je ocijenjeno kao oslobađajuće (utvrđene činjenice ukazuju da su navodi i tvrdnje o ponašanju i radnjama radnika tačni, ali su postupci bili zakoniti, opravdani ili u skladu sa propisima),
- 150 predstavki je ocijenjeno kao neriješeno (u istrazi je utvrđeno da ne postoji dovoljno činjenica na osnovu kojih bi se moglo potvrditi ili odbaciti ono što se stavlja na teret radniku, odnosno, ono što se navodi u predstavci ili su na ovakav način ocijenjene do okončanja istrage od strane nadležnog tužilaštva),
- 60 predstavki je ocijenjeno kao neosnovano (utvrđene činjenice ukazuju da su tvrdnje o nepropisnom ponašanju radnika netačne i da radnje ne predstavljaju nedopušteno ili nedolično ponašanje),
- 2 predstavke su neformalno razriješene (podnosilac predstavke odustao od navoda predstavke, nakon razgovora i pojašnjenja od strane policijskog službenika koji zaprima predstavku),
- dok po 19 predstavki nije sproveden unutrašnji postupak (zbog zastare, ili se iste nisu odnosile na policijskog službenika, ili da navodi iz predstavke ne predstavljaju nezakonito i neprofesionalno postupanje i ponašanje policijskog službenika i sl.).

Nakon što je utvrđena osnovanost za 33 predstavke pokrenut je disciplinski postupak protiv 81 policijskog službenika. Od tog broja protiv 63 policijska službenika završen je disciplinski postupak, dok je protiv 18 policijski službenika postupak još u toku.

Analizirajući ishode disciplinskih postupaka protiv 63 disciplinski procesuirana policijska službenika izrečene su sledeće disciplinske mjere:

- protiv 1 policijskog službenika izrečena je disciplinska mjera prestanak radnog odnosa,
- protiv 6 policijskog službenika izrečena je disciplinska mjera,
- 40 policijskih službenika je oslobođeno disciplinske odgovornosti,
- protiv 11 policijskih službenika disciplinski postupak je obustavljen zbog zastare za disciplinsko procesuiranje,
- protiv 5 policijski službenika disciplinski postupak je obustavljen zbog odustanka od zahtjeva od strane disciplinskog tužioca.

U skladu sa navedenim upitom dati su podaci koliko je procesuirano predstavki i drugih neprimjerenih postupanja od strane policijskih službenika ovog Ministarstva, a vezano za predmetnu problematiku, te

zadnjem izvještaju Evropskog komiteta (CPT) u kome se navodi da je prilikom posjete Komiteta ustanovljeno kršenje ljudskih prava od strane policijskih službenika CJB Banjaluka, u vezi sa navedenim obavještavamo vas da je u toku krivični postupak pred nadležnim sudom u Banjaluci protiv osam policijskih službenika CJB Banjaluka, za koje je ustanovljeno da su najvjerojatnije kršili ljudska prava prema licima koja su lišena slobode kako je navedeno u pomenutom izvještaju Evropskog komiteta.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine izvršilo je provjeru evidencija iz kantonalnih MUP-ova kojom prilikom je utvrđeno da je u referentnom periodu u KMUP-ovima i Federalnoj upravi policije evidentirano 6 prijava protiv policijskih službenika u MUP-u ZE-DO kantona i sve su odbačene kao neosnovane, nakon ispitivanja. U ostalim policijskim upravama KMUP-a nije bilo, u referentnom periodu slučajeva zlostavljanja pritvorenih osoba (zadržanih) od strane policijskih službenika.

U referentnom periodu prema podacima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nisu zabilježeni slučajevi torture i zlostavljanja u pritvoru. Postojanje, praksa nezavisnih vanjskih mehanizama kontrole nezakonitih radnji počinjenih od strane Policije i drugih službenika za provođenje zakona objašnjeni su u tački 14. ovog dokumenta.

21. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja Komiteta (tačke 9, 12, 24 e) i 26), i dalje odgovore Države članice navedite:

a) Ažurirane informacije o istragama, procesuiranju i sankcionisanju ratnih zločina i kršenja ljudskih prava počinjenih tokom sukoba 1992-1995.godine, uključujući proizvoljna ubistva, prisilne nestanke, ratna silovanja i druge zločine seksualnog nasilja.

Statistički podaci Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine o procesuiranju predmeta ratnih zločina, uključujući i podatke o predmetima ratnih zločina koji uključuju ubistva, prisilne nestanke, silovanja i druge zločine seksualnog nasilja, u periodu od 2011.-2013.godine, prikazani su u prilogu broj 4.

b) Ažurirane informacije o napretku koji je postignut u provođenju Državne strategije za ratne zločine. Molimo Vas da pojašnite da li je Država članica osigurala da se, u pogledu na slučajeve koji uključuju zločine počinjene tokom sukoba, entitetski sudovi pozivaju na KZ iz 2003.godine a ne na Krivični zakon bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ).

Nadzorno tijelo za praćenje provođenja Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina („Nadzorno tijelo“) je početkom 2012.godine usvojilo Akcioni plan za implementaciju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina koji pruža mogućnost praćenja provedbe strateških ciljeva, odnosno strateških mjera koje su predviđene Strategijom te predlaganje konkretnih mjera s ciljem unaprijeđenja efikasnosti realizacije strateških ciljeva.

Usvajanje Akcionog plana za 2012.godinu rezultiralo je intenziviranjem aktivnosti svih nadležnih subjekata što je za posljedicu imalo povećanje broja realiziranih strateških mjera u odnosu na prethodni period.

Uzimajući u obzir pozitivne efekte Akcionog plana za 2012.godinu, Nadzorno tijelo je i za 2013.godinu usvojilo Ažuriran akcioni plan za implementaciju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina, što je rezultiralo poboljšanjem stepena realizacije strateških mjera na način da je do danas realizirana ukupno 31 (72%) strateška mjera, 9 (21%) mjera je u fazi realizacije dok 3 (7%) mjere nisu realizirane. Realizirano je ukupno 6 (šest) od 9 (devet) strateških ciljeva.

Kada je riječ o procesuiranju predmeta ratnih zločina, u periodu od 2011.-2013.godine, nadležni sudovi u Bosni i Hercegovini donijeli su ukupno 220 presuda u predmetima ratnih zločina, od čega je 108 presuda donio Sud Bosne i Hercegovine.

U pogledu ujednačavanja sudske prakse u predmetima ratnih zločina, podsjećamo da je odlukom Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine od 18.07.2013.godine, utvrđeno da je u konkretnom predmetu došlo do kršenja člana 7. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, odnosno u konkretnom predmetu pogrešno je primijenjen KZ Bosne i Hercegovine iz 2003.godine umjesto KZ SFRJ iz 1976. godine.

Evropski sud za ljudska prava u pomenutoj odluci istakao je da njegov zadatak nije da razmotri *in abstracto* da li je retroaktivna primjena KZ Bosne i Hercegovine iz 2003. godine u predmetima ratnih zločina sama po sebi inkompatibilna sa članom 7. Evropske konvencije, te da se ovo pitanje mora procjenjivati za svaki predmet pojedinačno, uzimajući u obzir konkretne okolnosti svakog predmeta, a posebno da li su domaći sudovi primijenili zakon čije su odredbe najpovoljnije za optuženog.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je krajem 2013.godine donio jedan broj odluka o apelacijama koje su podnesene protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine kojima su apelantima izrečene kazne zatvora zbog krivičnih djela ratnih zločina, a koja su na identičan način bila propisana i u Krivičnom zakonu SFRJ iz 1976. godine i u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine iz 2003. godine kao što su krivična djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva i genocid.

U konkretnim predmetima Ustavni sud Bosne i Hercegovine je primijenio standarde iz presude Evropskog suda za ljudska prava Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine u pogledu primjene člana 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ovim odlukama Ustavni sud Bosne i Hercegovine je ukinuo drugostepene presude Suda Bosne i Hercegovine kojima je prekršeno pravo apelanata i predmete vratio Sudu Bosne i Hercegovine da donese nove odluke u skladu sa standardom iz člana 7. Evropske konvencije.

U skladu s tim, Sud Bosne i Hercegovine je u ukupno 9 predmeta gdje je utvrđena povreda člana 7. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ukinuo izrečene sankcije prema KZ Bosne i Hercegovine iz 2003.godine te donio rješenje o ponavljanje krivičnog postupka za ukupno 13 lica osuđenih prema odredbama KZ Bosne i Hercegovine iz 2003.godine.

VSTV Bosna i Hercegovina izražava uvjerenje da je donošenjem odluke Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine, kao i odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine po apelacijama u sličnim predmetima, riješeno pravno pitanje retroaktivne primjene krivičnog zakona te da je na taj način osigurana jedinstvena primjena zakona i ravnopravnost građana pred domaćim sudovima u predmetima ratnih zločina.

c) Informacije o preduzetim mjerama s ciljem osiguranja provođenja presuda Ustavnog suda. Molimo Vas da dostavite podatke o svim slučajevima u kojima je tužilaštvo teretilo pojedinaca ili subjekat na osnovu člana 239. Krivičnog zakona za neizvršavanje odluke, posebno u slučajevima koji uključuju prisilni nestanak. U svojim odgovorima, Država članica je potvrdila "potrebu za preciznijim mehanizmom nadzora i kontrole nad izvršenjem odluka Ustavnog suda." Da li je Država članica razvila takav mehanizam i da li se u tom procesu konsultuje sa predstavnicima civilnog društva?

Na zahtjev VSTV Bosna i Hercegovina, Tužilaštvo Bosna i Hercegovina je dostavilo informaciju da u periodu od 2011. - 2013.godine nije imalo u radu predmete iz člana 239. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine – „Neizvršenje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Doma za ljudska prava ili Evropskog suda za ljudska prava”, uključujući i predmete iz člana 239. KZ Bosne i Hercegovine u vezi sa prisilnim nestancima u periodu od 1992.-1995.godine.

Kada je riječ o informaciji Fonda za podršku porodicama nestalih osoba da je u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, u predmetu broj KTA-333/06, pokrenut postupak po osnovu odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. AP 228/04 od 13.07.2005. godine, VSTV Bosne i Hercegovine je od Tužilaštva Bosne i Hercegovine zatražilo dodatnu informaciju u vezi sa predmetnim pitanjem. Prema toj informaciji, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je imalo u radu predmete u kojima su procesuirani slučajevi neizvršavanja odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Međutim, u izvještajnom periodu 2011-2013 nema u radu prijava (KT, KTA ili KTN) ili istraga za predmete iz člana 239. KZ Bosne i Hercegovine u vezi sa prisilnim nestancima. Obzirom da se podatak Fonda za podršku porodicama nestalih odnosi na predmet koji je Tužilaštvo Bosne i Hercegovine iniciralo 2006.godine, pretpostavljamo da je taj predmet riješen prije perioda izvještavanja za Šesti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine.

22. Pozivajući se na prethodnu preporuku Komiteta, kao dijela Zaključnih razmatranja (tačka 16.), navedite informacije o mjerama koje su preduzete kako bi se osiguralo da se svi zločini i djela nasilja protiv izbjeglica i interno raseljenih osoba, pravično i odmah istraže i procesuiraju.

Statistički podaci o krivičnom procesuiranju nasilja nad izbjeglicama, povratnicima i raseljenim osobama, u periodu od 2011-2013.godine dostavljeni od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine prikazani su u prilogu broj 5.

23. U pogledu na prethodna Zaključna razmatranja (tačka 17.), navedite podatke o svim mjerama koje su preduzete za rješavanje nedostataka u zaštiti svjedoka i uslugama podrške. Koliko ima slučajeva zastrašivanja i prijetnji usmjerenih protiv svjedoka, u toku referentnog perioda.

Prema podacima Državne agencije za istrage i zaštitu oblast zaštite svjedoka normirana je kroz dva zakona, Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka ("Sl.glasnik BiH", br.3/03, 21/03, 61/04, 55/05), na osnovu kojeg se provode proceduralne mjere zaštite i Zakon o programu zaštite svjedoka u Bosni i Hercegovini ("Sl.glasnik BiH", br.36/14). Odjeljenje za zaštitu svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu nadležno je da pruža mjere zaštite i podrške prema svjedocima koji imaju određene mjere zaštite u postupcima koji se vode pred Sudom Bosne i Hercegovine.

S tim u vezi, bitno je naglasiti da se kao posljedica povećanja broj predmeta ratnih zločina na nivou kantonalnih i okružnih sudova odnosno tužilaštava, pojavila potreba uspostavljanja programa zaštite i pružanja podrške svjedocima pod prijetnjom i ugroženim svjedocima.

VSTV Bosne i Hercegovine je u toku 2011.godine izradilo tehničku specifikaciju audiovizuelne opreme i videokonferencijskog sistema koja će se koristiti kao podrška sudskim postupcima uključujući i slučajeve primjene mjera za zaštitu svjedoka saslušanjem iz izdvojene prostorije u sudu ili putem video-konferencijske link veze iz drugog suda.

Uz finansijsku pomoć Evropske unija, putem projekta „Podrška Bosni i Hercegovini pravosuđu – IPA 2009“, u toku 2013. godine završeni su radovi i instalacija audiovizuelnog sistema u 11 kantonalnih i okružnih sudova, te Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Realizacijom ove aktivnosti stvoreni su adekvatni fizički i tehnički uvjeti za primjenu mjera zaštite svjedoka u predmetima ratnih zločina. Također je zahvaljujući finansijskim sredstvima Delegacije Evropske unije uspostavljen videokonferencijski sistem kojim je povezano 19 sudova, 8 tužilaštava i VSTV Bosne i Hercegovine. Upotreba video-konferencijskog sistema u pravosuđu će dovesti do uštede vremena koje se troši na putovanja svjedoka i vještaka, smanjenja putnih i ostalih troškova svjedoka i vještaka, zatim povećanja efikasnosti, te bolje komunikacije.

Video-konferencijski sistem će se koristiti i za provođenje mjera zaštite svjedoka u kantonalnim/ okružnim sudovima, gdje nije moguće organizirati odvojene prostorije za zaštićene svjedoke. Zaštićeni svjedoci koji

budu svjedočili pred tim sudovima će moći svjedočiti putem video linka, a nalazit će se u nekom drugom kantonalnom/okružnom sudu.

Tokom 2011. godine VSTV je, uz finansijsku podršku ambasade Velike Britanije, implementirao projekat „Podrška pravosuđu Bosne i Hercegovine u procesuiranju predmeta ratnih zločina“, u okviru kojeg je izrađen nacrt poslovnika o primjeni mjera zaštite očevidaca i prateći priručnik uz poslovnik. Ovaj poslovnik omogućava sudovima upotrebu svih kapaciteta u oblasti zaštite svjedoka na najbolji mogući način.

U 2012. godini, u okviru projekta „Unapređenje sistema primjene mjera zaštite svjedoka“, koji je takođe finansirala Ambasada Velike Britanije, izrađen je edukacijski modul „Procesne mjere zaštite svjedoka“ koji omogućava stvaranje održivog sistema obuka u oblasti primjene mjera zaštite svjedoka u sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini. Također, provedena je specijalizirana edukacija sudija i tužilaca, te drugih relevantnih aktera koji djeluju u oblasti primjene mjera zaštite svjedoka. Edukacijama su bili obuhvaćeni i pripadnici sudske policije, centara za socijalni rad i nevladinih organizacija koje djeluju u ovoj oblasti.

Također, VSTV Bosne i Hercegovine je u saradnji sa UNDP-om u izvještajnom periodu realiziralo projekat „Podrška procesuiranju slučajeva ratnih zločina“ koji za cilj ima pružanje podrške svjedocima i žrtvama prije i tokom istrage, kao i tokom sudskog postupka kroz izgradnju kapaciteta pravosudnih institucija, tačnije uspostavljanje Odjeljenja za podršku i zaštitu svjedocima i žrtvama u procesuiranju krivičnih djela kroz zapošljavanje stručnog osoblja, tj. psihologa su neposredno pružali pomoć zaštićenim svjedocima.

Za period 2011.-2013. godina evidentirana su četiri slučaja prijetnji i uznemiravanja zaštićenog svjedoka. U 2011. godini su zabilježena tri takva slučaja prema zaštićenim svjedocima, koji su kao direktna posljedica njihove namjere da svjedoče u predmetima ratnih zločina. Dvije prijetnje i uznemiravanje svjedoka su prijavljena neposredno prilikom obavljanja intervjua sa svjedokom, a jedan je prijavljen putem kontakt telefon Odjeljenja koji se daje svim svjedocima po završenom svjedočenju. U sva tri slučaja obaviješten je postupajući tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine koji zastupa optužnicu, a radi preduzimanja mjera i radnji iz svoje nadležnosti i nemamo informacija o statusu tih predmeta. U četvrtom slučaju iz 2012. godine zaštićeni svjedok je putem kontakt telefona prijavio određena uznemiravanja komšija, kojim putem je u razgovoru sa svjedokom utvrđeno da ta uznemiravanja nisu direktna posljedica njegovog svjedočenja u ranijem periodu. Svjedok je upućen da isto prijavi nadležnoj policijskoj stanici.

Član 14.

24. U svjetlu prethodnih Zaključna razmatranja Komiteta (tačka 18), i daljih odgovora Države članice, navedite ažurirane podatke o postignutom napretku u donošenju Nacionalne strategije za tranzicijsku pravdu. Molimo precizirati status nacrtu zakona o pravima žrtava torture i civilnim žrtvama rata. U pogledu na dalje odgovore Države članice, navedite ažurirane podatke o stanju napretka Države članice u planiranju i provođenju Programa za poboljšanje položaja žena žrtava silovanja, seksualnog nasilja i mučenja u Bosna i Hercegovina. Opišite u kojoj su mjeri organizacija civilnog društva i predstavnici žrtava uključeni u proces razvoja tih inicijativa. Molimo Vas da pojasnite da li pravo na kompenzaciju/naknadu zavisi o postojanju presude donesene u tom smislu? Navedite koliko je žrtava dobilo kompenzaciju/naknadu uprkos činjenici da počinioci nisu identifikovani? Da li se istrage u takvim slučajevima nastavljaju sve dok se počinioc (i) ne identifikuje i privede pravdi? Može li kompenzacija/naknada biti dodijeljena žrtvama torture ili okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ako je počinitelj takvog djela bio samo pod disciplinskom, a ne kaznenopravnom sankcijom?

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovina i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine uz podršku Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP Bosna i Hercegovina) realizuju projekat izrade Strategije tranzicijske pravde u Bosni i Hercegovini. U njenu izradu bili su uključeni predstavnici odgovarajućih institucija sa državnog, entitetskog i nivoa Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, te predstavnici civilnog društva i udruženja žrtava iz svih dijelova Bosna i Hercegovina.

Tokom procesa izrade Strategije tranzicijske pravde Bosne i Hercegovine i Akcionog plana za njeno provođenje održane su otvorene konsultacije sa svim relevantnim predstavnicima različitih kategorija stanovništva unutar bh. društva uključujući predstavnike institucija svih nivoa vlasti nadležnih za pitanja kojima se bavi Strategija, predstavnike udruženja i porodica žrtava, predstavnike organizacija civilnog društva poput novinara, predstavnika vjerskih zajednica, predstavnika organizacija za ljudska prava, predstavnika organizacija žena, mladih, udruženja veterana, predstavnika osoba liječenih od posttraumatskog stresnog poremećaja i stručnjaka iz relevantnih oblasti.

UN Komitet protiv torture je na 978. sjednici – novembar 2010. godine (CAT/C/SR.978) usvojio zaključna zapažanja i od Bosne i Hercegovine zatražio usvajanje Strategije tranzicijske pravde i Nacrta Zakona o pravima žrtava torture i civilnih žrtava rata i to bez daljeg odlaganja, sa ciljem potpune zaštite prava žrtava, uključujući obezbjeđivanje odštete i što je moguće potpunije rehabilitacije, sa ciljem postizanja psihičkog i fizičkog oporavka i njihove socijalne reintegracije. UN Komitet protiv torture je posebno istakao da se Bosna i Hercegovina podstiče da smanji politizaciju ovih napora, završi Akcioni plan sa jasno definisanim aktivnostima i odgovarajućim nadležnostima državnih i entitetskih vlasti i osigura izdvajanje potrebnih finansijskih sredstava.

U toku procesa konsultacije radnog teksta nacrta Strategije tranzicijske pravde, predstavnici nadležnih ministarstava Republike Srpske su izrazili rezerve prema dijelu predloženih strateških ciljeva, povukli se iz rada Ekspertne radne grupe, o čemu je obaviještena Vlada Republike Srpske. Nacrt Strategije tranzicijske pravde sa Akcionim planom za njegovo provođenje završen je u aprilu 2012. godine i dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, koji ga još uvijek nije razmatrao.

Dakle u Bosni i Hercegovini nije postignut napredak u donošenju Nacionalne Strategije za tranzicijsku pravdu. UNDP i dalje podržava donošenje ovog strateškog dokumenta i organizator je seminara o tranzicijskoj pravdi koji je održan u decembru 2013. godine. U poslednjim kontaktima rezidentni predstavnik UNDP-a dostavio je pismo predsjedavajućem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i tom prilikom ga obavijestio da će pružiti daljnje tehničke pomoći vezane za promicanje i provedbu prava u oblasti tranzicijske pravde.

Aktivnosti na izradi zakonskog okvira koji će žrtvama torture u Bosni i Hercegovini omogućiti pravnu i svaki drugi oblik zaštite, započete su 2005. godine, nakon što su vlasti Bosne i Hercegovine podnijele prvo inicijalno izvješća o provedbi Konvencije Ujedinjenih naroda protiv torture i drugih nehumanih i degradirajućih tretmana i kažnjavanja Komitetu protiv torture Ujedinjenih naroda.

U skladu sa mišljenjem Komiteta protiv torture Ujedinjenih naroda (CAT/C/Bosna i Hercegovina/CO/1 od 15.12.2005.), započete su aktivnosti na izradi pravnoga okvira i sačinjen je prvi tekst zakona o žrtvama torture i civilnim žrtvama rata u Bosni i Hercegovini. Zakonom su uređeni osnovi zaštite žrtava torture, prava i oblici zaštite, ostvarenje prava i druga pitanja, kako to nalažu međunarodne konvencije i protokoli kojih je Bosna i Hercegovina potpisinica. Prvi tekst zakona o žrtvama torture i civilnim žrtvama rata u Bosni i Hercegovini nije dobio neophodna pozitivna mišljenja nadležnih institucija i iz istih razloga nije upućen u parlamentarnu proceduru.

Novi tekst zakona, drugi po redu, sačinjen je 2008. godine i u formi prijedloga upućen na mišljenje entitetskim vladama, Vladi Brčko distrika Bosne i Hercegovine i resornim ministarstvima u Bosni i Hercegovini. Prijedlog zakona o zaštiti žrtava torture i civilnim žrtvama rata u Bosni i Hercegovini ponovno nije dobio neophodna pozitivna mišljenja nadležnih institucija. Prema tada danim mišljenjima entitetskih vlada, žrtvama torture u Bosni i Hercegovini, osigurana su prava kroz entitetske zakone i ista se mogu unaprijediti izmjenama i dopunama postojećih zakona. Isto tako, entitetske vlade su sugerirale nastavak procesa izrade zajedničkog i prihvatljivog okvirnog zakona na razini Bosne i Hercegovine, za što će biti potrebna njihova prethodna suglasnost. Prema navedenim mišljenjima uloga Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u ovome procesu je koordinirajuća.

Međuresorna radna skupina koju su činili predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i drugih mjerodavnih institucija u Bosni i Hercegovini, zajedno s predstavnicima nevladinih udruga koji rade sa žrtvama torture okupljenim u projektu „Zajedno protiv torture u Bosni i Hercegovini-Mreža“, započela je u 2011.godini s izradom trećeg teksta zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini. Treći tekst zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini završen je krajem 2012.godine.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je zbog složenosti situacije i u namjeri da uključi sve mjerodavne institucije u ovaj proces, prije okončanja postupka izrade trećeg teksta zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini, sačinilo detaljnu informaciju o svim dosadašnjim aktivnostima na izradi pravnog okvira za reguliranje statusa žrtava torture u Bosni i Hercegovini i uputilo je entitetskim vladama i Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Uz informaciju su dostavljena i sva ranije dana mišljenja na Prijedlog zakona o zaštiti žrtava torture i civilnih žrtava rata u Bosni i Hercegovini, te zatražen stav vlada u pogledu načina na koji bi se status žrtava torture u Bosni i Hercegovini mogao riješiti. Svoje očitovanje i traženo mišljenje dostavile su Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Zakon o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini nije uvršten u Program rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za 2013.godinu. Prema programu rada Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine obveza Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u 2013.godini, odnosila se na sačinjavanje Informacije o aktivnostima na izradi pravnog okvira za reguliranje statusa žrtava torture u Bosni i Hercegovini i njezino upućivanje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine tijekom 2013.godine.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je dana 15. travnja 2013. godine, sačinilo Informaciju o aktivnostima na izradi pravnog okvira za reguliranje statusa žrtava torture u Bosni i Hercegovini i uz istu Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputilo i treći tekst zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini.

Nakon upućivanja predmetne informacije na Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je od strane Generalnog tajništva Vijeća ministara Bosne i Hercegovine obaviješteno da je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u maju 2013. godine odgodilo razmatranje Informacije o aktivnostima na izradi pravnog okvira za reguliranje statusa žrtava torture i civilnih žrtava rata u Bosni i Hercegovini, radi obavljanja dodatnih konzultacija.

Posljednja događanja koja su se odnosila na upućivanje Zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini u parlamentarnu proceduru bila su prihvaćanje Parlamentarne skupine zastupnika Stranke za Bosnu i Hercegovinu Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da preuzimu ulogu predlagača ovoga zakona.

U septembru 2013. godine Parlamentarna skupina zastupnika Bosne i Hercegovine uputila je obavijest Klubovima zastupnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice da će preuzeti ulogu predlagača Zakona o pravima žrtava torture u Bosni i Hercegovini.

Prijedlog zakona o pravima žrtava torture čiji predlagatelji su zastupnici Stranke za Bosnu i Hercegovinu bio je uvršten u dnevni red 61. sjednice Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koja je održana 30.12.2013.godine, ali je skinut s dnevnog reda na zahtjev Zajedničkog povjerenstva za ljudska prava, prava djeteta, mlade, useljeništvo, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Isti prijedlog zakona ponovno je stavljen na dnevni red 62. sjednice Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koja je održana 23.1.2014.godine.

Prijedlog zakona o pravima žrtava torture ponovno je dobio negativno mišljenje Zajedničkog povjerenstva za ljudska prava, prava djeteta, mlade, useljeništvo, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Zaštita žena žrtava rata - Program za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture i njihove porodice u Bosni i Hercegovini 2013-2016.godine

Zaštita ljudskih prava žrtava rata, a posebno žena žrtava ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i drugih oblika torture i njihovih porodica, veoma je kompleksna u Bosni i Hercegovini. Postojeći sistemi veoma su neujednačeni ukoliko se uporede sa međunarodnim standardima zaštite žrtava zločina³ koje je Bosna i Hercegovina preuzela u pravni sistem kao svoju međunarodnu obavezu, s ciljem da osigura jednakost i ravnopravnost, slobodu i sigurnost, te djelotvornu pravnu zaštitu svim građanima, prioritarno i žrtvama rata, posebno ženama kao izuzetno ranjivoj kategoriji. Žrtve rata prema međunarodnim standardima imaju pravo da ostvare pravično kažnjavanje počinitelaca ratnih zločina i pravo da saznaju za sudbinu nestalih članova porodice, te ostvare prava na programe reparacija, prije svega prava koja se odnose na njihovu rehabilitaciju i resocijalizaciju.

Iako usvojena Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina kao i strategija tranzicijske pravde, koja još uvijek nije usvojena, daju okvir za djelovanje institucija vlasti na svim nivoima, u pravcu implementiranja sva četiri stuba tranzicijske pravde (krivična pravda, utvrđivanje činjenica i kazivanje istine, reparacije i memorijali, te institucionalne reforme), one se ne bave specifično pitanjem žena i muškaraca koji su bili žrtve seksualnog nasilja u ratu. Imajući u vidu procjenu Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope⁴ da su u ratnom periodu 20.000 osoba bile žrtve silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja, te nedovoljnost postojećih zakona da pruže adekvatnu zaštitu za ovu kategoriju civilnih žrtava rata, ukazala se potreba za izradom posebnog programa za žene žrtve rata.

Sačinjen je Nacrt programa za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture i njihove porodice u Bosni i Hercegovini 2013 – 2016 koji nije dobio saglasnost svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini.

U izradi navedenog dokumenata sudjelovalo je mnoštvo stručnjaka i predstavnika civilnog društva i akademske zajednice, a u okviru ovog procesa istaknuti su i problemi vezani za trenutnu situaciju i status ovih žrtava.

Na osnovu ovih zapažanja iznesenih od strane predstavnica i predstavnika udruženja žrtava, pripremom ovog dokumenta, čiji naslov je usaglašen kao „Program za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture i njihove porodice u Bosni i Hercegovini 2013 - 2016“ (u daljem tekstu: Program), nastoji se poboljšati položaj svih žrtava u Bosni i Hercegovini. Program se zasniva i uzima u obzir postojeće nadležnosti bh. institucija, tako da su mjere predložene ovim Programom utemeljene na postojećim nadležnostima institucija i drugih tijela u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima entiteta i Statutom Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i ustavima kantona. Izrada ovog Programa je podržana od strane Populacijskog fonda Ujedinjenih naroda, u skladu sa Akcionim planom programa za Bosnu i Hercegovinu potpisanim između UNFPA i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za period 2010 – 2014. Izradu Programa je koordiniralo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u saradnji sa predstavnicima institucija Bosne i Hercegovine, entiteta, kantona, Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine i nevladinim organizacijama.

Program sadrži nekoliko cjelina u okviru kojih su obrađeni: pravni osnov za izradu Programa; osnovne definicije i pojmovi; metodologiju i proces izrade; analizu stanja žrtava seksualnog zlostavljanja; programske ciljeve i mjere za poboljšanje položaja žena žrtava ratnog silovanja i seksualnog zlostavljanja i torture, te njihovih porodica, i muškaraca žrtava istog oblika zločina koji su posebno prezentirani u okviru dinamičkog tabelarnog prikaza koji sadrži: programske mjere, indikatore, naznačene nosioce aktivnosti, izvještajne jedinice i izvore finansiranja.

U 2014. godine, uz podršku UNFPA, nakon potpisivanja pilot sporazuma sa vlastima na lokalnom nivou i nevladinim organizacijama u svrhu modularne provedbe Programa (radi unapređenja rehabilitacije i resocijalizacije žrtava) u Goraždu i institucije u Bosni i Hercegovini će planirati da se implementira ovaj pilot projekat, izraditi Vodič za žrtve i izvršiti obuka osoba u javnim institucijama.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je aktivno sudjelovalo na izradi Programa za poboljšanje položaja žena žrtava silovanja, seksualnog nasilja i mučenja u Bosni i Hercegovini i među prvim je

³ Za razumjevanje pojma „žrtve“ (zločina) kao polazište uzimamo definiciju iz UN Deklaracije o osnovnim načelima pravde za žrtve zločina i zloupotrebe moći.

⁴Rezolucija 1670 (2009)

institucijama u Bosni i Hercegovini koje su pokazale osjetljivost za probleme koje ima ova skupina civilnih žrtava rata. Naime, uvidjevši probleme žrtava rata koje su preživjele seksualno zlostavljanje i silovanje, i činjenicu da ova vrsta traume postojećom praksom ostaje izvan okvira zaštite (nemoguće je nakon toliko godina ovo pravo ostvarivati na bazi procjene oštećenja od strane ljekarske komisije, kao u slučaju tjelesnog oštećenja), Izmjenama zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 36/09 i 54/04), uvedena je nova kategorija korisnika, gdje je u članu 54. definirano: „Posebnom kategorijom civilnih žrtava rata smatraju se lica koja su preživjela seksualno zlostavljanje i silovanje“ ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 39/06). Ovoj kategoriji žrtava pripada pravo nazvano „Mjesečno lično novčano primanje“ i iznosi 70% mjesečnog iznosa lične invalidnine ratnih vojnih invalida prve grupe, odnosno jednako je iznosu koji pripada civilnoj žrtvi rata prve grupe. Za razliku od drugih korisnika prava kod kojih se procjenjuje invaliditet, u ovom slučaju za ostvarivanje prava se samo dokazuje činjenica da se ratno silovanje dogodilo. Dakle, za ostvarivanje ovog prava nije potrebno da se provodi sudski postupak ili da postoji presuda.

U bazi je zaključno sa 30.11.2013. godine evidentirano 784 korisnika prava žrtava ratnog silovanja.

U smislu pružanja podrške i zaštite žrtava ratnog silovanja Federalno ministarstvo rada i socijalne politike ima kontinuiranu suradnju sa organizacijama civilnog društva koje zastupaju interese ove populacije, prvenstveno sa organizacijama: Udruženje „Žena-žrtva rata“, Unija udruženja civilnih žrtava rata u Federaciji Bosne i Hercegovine, Udruženje žrtava i svjedoka genocida, Savez logoraša Bosne i Hercegovine, Hrvatska udruga logoraša Domovinskog rata u Bosni i Hercegovini i dr. Za rad ovih organizacija Ministarstvo svake godine iz budžeta izdvoji određeni iznos sredstava.

Stav Republike Srpske je da se tekst pod naslovom "Zaštita žena žrtava rata – Program za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture i njihove porodice u Bosni i Hercegovini 2013-2016. godine briše, a umjesto toga navede tekst kako slijedi:

„Svi nivoi vlasti u BiH, u skladu sa svojim nadležnostima, preduzimaju potrebne mjere za zaštitu i pružanje podrške svim žrtvama seksualnog nasilja i njihovim porodicama. S tim u vezi, u avgustu 2013. godine u Banjoj Luci potpisan je Protokol o postupanju sa žrtvama i svjedocima ratnog zločina, seksualnog zlostavljanja i drugih krivičnih djela rodno zasnovanog nasilja, kroz jačanje kapaciteta i saradnje institucija i nevladinih organizacija“.

Prava civilnih žrtava rata obradit će se u skladu sa dostavljenim podacima iz Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, obzirom da su navedena prava (osnovna i dopunska ista u oba entiteta i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine).

Prava civilnih žrtava rata u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine utvrđena su Odlukom o zaštiti civilnih žrtava rata, koju je usvojila Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na 71. redovnoj sjednici održanoj 08.08.2012.godine.

Članom 4. važeće odluke utvrđena su prava civilnih žrtava rata i članova njihovih porodica i to:

a) osnovna prava:

1. civilna invalidnina;
2. porodična invalidnina;
3. dodatak na njegu i pomoć drugog lica;
4. zdravstvena zaštita i oslobađanje od plaćanja
5. troškova participacije za korištenje usluga primarne i
6. sekundarne zdravstvene zaštite;
7. ortopedski dodatak;

b) naknada troškova sahrane.

c) dopunska prava:

1. pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala;
2. osposobljavanje za rad u vidu profesionalne rehabilitacije, prekvalifikacije i dokvalifikacije;
3. pravo na posebne projekte zapošljavanja;
4. pravo na prioritetno stambeno zbrinjavanje;
5. pravo na besplatnu pravnu pomoć.

Dakle, navedenim propisom utvrđeno je pravo na naknadu/kompenzaciju kao pravo na trajnu novčanu prinadležnost, koja se korisniku prava periodično isplaćuje (jednom u mjesecu), počevši od dana konačnosti rješenja kojim je o tom pravu odlučeno (civilna invalidnina i porodična invalidnina).

Za ostvarivanje ovog prava nije potrebno postojanje sudske presude kojom je utvrđena odgovornost za čin nasilja, niti je dakle potrebno da su počinioci identificirani ili procesuirani u bilo kojoj vrsti postupka (krivičnoj, prekršajnoj, disciplinskoj). Krivični postupci i postupak za ostvarivanje prava na naknadu teku nezavisno jedan od drugog. Prikupljeni dokazi u ovim postupcima i odluke o utvrđenoj odgovornosti, međutim, ukoliko su dostupni, mogu biti upotrijebljeni u postupku ostvarivanja prava na civilnu invalidninu, ali nije propisana njihova obvezatnost. Izuzetno od ovog pravila, u postupku ostvarivanja Odlukom utvrđenih prava, lica kod kojih je nastupilo trajno psihičko oštećenje usljed seksualnog zlostavljanja i silovanja, kao lica s posebnom statusom (kod kojih se oštećenje ne utvrđuje procentom), mogu status žrtve dokazati pravosnažnom osuđujućom presudom. U ovom slučaju nije potrebno provoditi poseban ispitni postupak u postupku za ostvarivanje prava, a žrtva pravo na civilnu invalidninu ima od dana pokretanja krivičnog postupka. Ukoliko žrtva ne posjeduje pravosnažnu osuđujuću presudu status korisnika prava može ostvarivati provođenjem posebnog ispitnog postupka u okviru kojeg se, između ostalog provodi i medicinsko vještačenje od strane nadležne ljekarske komisije.

Na osnovu ranije važeće odluke status korisnika prava, uprkos činjenici da počinioci nasilja nisu bili identificirani, ostvarile su 22 žene žrtve silovanja u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Na osnovu važeće odluke ovaj status utvrđen je u jednom slučaju u kojem je počinitelj nasilja identificiran, a čin nasilja potvrđen sudskom odlukom.

Pored žrtava silovanja, status nosioca ovog prava potvrđen je određenom broju stradalnika od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS-a), te jednom broju lica koja su bila zatočenici u logorima. Prema podacima nadležne službe za boračko invalidsku zaštitu Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ukupno 97 lica iz svih kategorija (žrtve silovanja, stradalnici od NUS-a i logaraši) ostvarilo je pravo na ovaj vid trajne naknade.

25. Molimo Vas da dostavite podatke o mjerama za zadovoljštinu i kompenzaciju/naknadu, uključujući i sredstva za rehabilitaciju koja su žrtvama mučenja ili njihovim porodicama, dodijelili sudovi u periodu od razmatranja drugog do petog kombinovanog Izvještaja Bosne i Hercegovine u novembru 2010.godine. Ove informacije trebaju uključivati broj zahtjeva, broj odobrenja, dodjeljene iznose i one koji su zaista dodijeljeni u svakom pojedinačnom slučaju.

Statistički podaci o broju podnijetih tužbi za naknadu nematerijalne štete prouzrokovane torturom doživljenom tokom oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini u periodu 1992.-1995.godine, zatim podaci o pravosnažnim presudama, dosuđenim iznosima naknade nematerijalne štete u periodu od 2011.-2013.godine, te broju neriješenih tužbi na kraju 2013.godine, prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine prikazani su u prilogu broj 7.

26. Što se tiče prethodnih Zaključna razmatranja (tačka 24), molimo Vas da navedete sve mjere koje je Država članica preduzela kako bi se osigurala nezavisnost Instituta za nestale osobe, uključujući i pravovremeno imenovanje članova upravnih organa. Takođe navedite materijalne, ljudske i budžetske

reurse koji su dodijeljeni ovom Institutu. Da li je završena Centralna baza podataka o nestalim osobama i da li je dostupna javnosti? Da li je formiran Fond za podršku porodicama nestalih osoba, da li je postao operativan i da li je osigurano njegovo finansiranje. Navedite ažurirane informacije o mjerama koje su preduzete kako bi se osiguralo, u praksi, da Tužilaštvo redovno izvještava rodbinu nestalih osoba i njihova udruženja o napretku u procesu ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka. Navedite ako rodbina nestalih osoba ima osiguranu psihosocijalnu podršku i pristup programima pomoći za vrijeme i nakon postupka ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka. Ako je tako, navedite podatke o broju osoba koji su dobili takvu pomoć, razvrstanih prema lokaciji.

Na zahtjev VSTV Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je dostavilo informaciju da se redovno odgovara na upite članova porodica nestalih osoba, kao i njihovih predstavnika o statusu i provođenju postupka ekshumacija i identifikacije posmrtnih ostataka.

Prema podacima Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine uspostava centralna evidencija nestalih osoba (CEN) u Bosni i Hercegovini još nije završena, iako Institut u tom pogledu poduzima razne korake.

U cilju detaljnijih uputa o postupku verifikacije nestalih doneseni su podzakonski akti:

-Pravilnik o CEN-u i prečišćeni tekst smjernica za verifikaciju podataka. Proces verifikacije obavlja Komisija za verifikaciju i u tom smislu od 2010. do kraja 2013. održala je 170 sjednica i verifikovala 14. 345 predmeta. Bez obzira na pozitivne pomake u proteklom periodu treba naglasiti činjenicu da još uvijek nije verifikovano oko 50% osoba - predmeta među kojima su i oni najsloženiji pa će proces verifikacije morati da traje bar još dvije godine.

Tačno je da podaci o nestalim osobama nisu stavljeni na uvid javnosti. Razlozi su nedovršena uspostava CEN-a i nepostojanje konsenzusa u Kolegiju direktora oko etničkog porijekla žrtava.

Pitanje materijalnih, ljudskih i budžetskih resursa.

Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine je u proteklom periodu imao nedovoljnu finansijsku podršku i ona se odnosi na sredstva iz budžeta Bosne i Hercegovine U proteklih 3 godine od 2011. do 2013. Budžet Instituta je svake godine smanjivan što se vidi iz sljedećeg prikaza:

Odobreni budžet:

2011	3.156 030 00	KM
2012	3.066 000 00	KM
2013	3.217 000 00	KM

Drugih materijalnih sredstava Institut nije dobijao već funkcioniše sa zatečenom, uglavnom zastarjelom opremom.

Institut trenutno ima 52 uposlenika u više organizacionih jedinica: kabinet Kolegija direktora, tri sektora (od koji dva imaju unutrašnje organizacione jedinice.)

Pitanje vezano za stalno obavješćavanje porodica o napretku i stanju u procesu ekshumacija i identifikacija odnosi se na Tužilaštvo Bosne i Hercegovine.

Institut takođe po ovom pitanju svakodnevno kontaktira sa porodicama.

Pitanje osiguranja psihosocijalne podrške i pristup programima pomoći za vrijeme i nakon postupka ekshumacije i identifikacije odnosi se na druge institucije.

Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine nema adekvatne kadrove za pružanje psihosocijalne podrške porodicama, ali je više puta učestvovao u programima koje su organizovale druge institucije npr: MKCK, nevladine organizacije, pojedine strane institucije itd.

Institut je vrlo često u okviru svojih mogućnosti organizovao odlaske-prevoz žrtava do mjesta identifikacije, izviđanja terena, prisustvo obilježavanju nekih godišnjica (dan nestalih) itd.

Fond za potporu nestalim osobama

Članom 15. Zakonom o nestalim osobama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 50/04) predviđena je uspostava Fonda za potporu nestalim osobama, što je djelimično realizirano donošenjem Odluke o osnivanju Fonda za potporu porodicama nestalih osoba u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 96/06).

Aktivnosti na usaglašavanju Sporazuma o finansiranju fonda za pomoć porodicama nestalih osoba su u više navrata inicirane od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosna i Hercegovina, ali se u vezi sa sjedištem i načinom finansiranja Fonda nije postigla saglasnost između predstavnika vlada entiteta. ***Ključna neslaganja odnosila su se na procenat sredstava koja su trebali osigurati entiteti za finansiranje Fonda na nivou Bosne i Hercegovine te osiguravati na osnovu sljedećih kriterija: broja i mjesta stradanja nestalih osoba.***

Stav Republike Srpske je da treba brisati naprijed navedni pasus kao i svako drugo pominjanje Fonda za pomoć nestalim licima u BiH, budući da, bez obzira na pozitivne pomake u proteklom periodu, treba naglasiti činjenicu da još uvijek nije verifikovano oko 50% osoba u Centralnoj evidenciji nestalih lica.

U vezi sa izvršenjem ove zakonske obaveze doneseno je u međuvremenu više odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Kako do danas nisu stvoreni uslovi za početak rada Fonda za pomoć porodicama nestalih osoba, odnosno nije usaglašen tekst Sporazuma o finansiranju Fonda za pomoć porodicama nestalih osoba, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je u vezi sa donesenim odlukama pokrenulo postupak KTA-333/06, po osnovu odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. AP 228/04 od 13.07.2005. godine, koja je podnesena od strane Udruženja porodica nestalih osoba i Gradske organizacije logoraša Istočno Sarajevo i dr., protiv Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Srpske i Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Ova, kao i ovdje navedene odluke odnose se na pitanja vezana za proces traženja nestalih osoba u Bosni i Hercegovini. Sve odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su istovjetne AP -129/04 od 27.05.2006., AP -1226/05 od 18.11.2006., AP- 228/04 od 27. 05. 2006. AP -159/06, od 26. 06.2007., AP -171/06, od 13. 09.2007., AP -1143/06, od 13. 09. 2007. i AP -36/06, od 16. 07. 2007. godine.

Navedenim odlukama je utvrđena obaveza preduzimanja određenih aktivnosti od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, u pogledu osiguravanja funkcionisanja institucija osnovanih u skladu sa Zakonom o nestalim osobama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 50/04), tj. (*Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine, Fonda za potporu porodicama nestalih i Centralne evidencije o nestalim osobama Bosne i Hercegovine, koja se uspostavlja u okviru Instituta*).

Fond za potporu nestalim osobama u Bosni i Hercegovini do danas praktično nije profunkcionisao zbog nepostojanja konsenzusa u vezi sa načinom njegovog finansiranja i sjedišta.

U pogledu mjera koje se preduzimaju da Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u praksi redovno izvještava rodbinu nestalih osoba i njihovih udruženja o napretku u procesu ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka, potrebno je istaći slijedeće.

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u provođenju krivičnih postupaka u predmetima ratnih zločina, posebno predmeta ekshumacija redovno održava sastanke sa predstavnicima udruženja i porodica nestalih osoba na kojima izvještava o napretku u procesu ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka. Također postupajući tužioc i u predmetima ratnih zločina odgovaraju na sve usmene i pismene upite oštećenih, odnosno porodice oštećenih u ovom procesu.

Ovo je praksa koja se primjenjuje u pojedinačnim predmetima ekshumacija i ratnih zločina o kojoj se ne vodi posebna evidencija, kao i da se sastanci sa udruženjima održavaju redovno i po potrebi, pa tako nismo u mogućnosti dostaviti objedinjene podatke u koliko predmeta je odgovoreno na ove upite i koliko je sastanaka ukupno održano.

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine također ne vodi evidenciju koliko članova porodica nestalih osoba ima osiguranu psihosocijalnu podršku i pristup programima pomoći za vrijeme i nakon postupka ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka, kao i da se u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine ne vodi evidencija o broju osoba koji su dobili takvu pomoć, razvrstanih po lokaciji.

Član 16.

27. Navedite mjere koje se preduzimaju kako bi se osiguralo da je tjelesno kažnjavanje djece izričito zabranjeno u svim sredinama, uključujući kuće, škole, alternativne smještaje za djecu i mjesta pritvora maloljetnika. Navedite podatke o kaznenim sankcijama koje se primjenjuju za tjelesno kažnjavanje.

Pitanje zabrane tjelesnog kažnjavanja djece u Republici Srpskoj regulisano je brojnim zakonskim propisima. Između ostalog, po odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 102/12), nasilje u porodici predstavlja svaka radnja nasilja člana porodice ili porodične zajednice kojom se ugrožava spokojstvo, psihički, tjelesni, seksualni ili ekonomski integritet drugog člana porodice ili porodične zajednice.

Svaka radnja nasilja, u smislu ove odredbe, koja ne sadrži obilježja krivičnog djela, predstavlja prekršaj, a naročito sljedeće radnje:

- a) prijetnja nanošenjem tjelesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu,
- b) prijetnja oduzimanjem djece ili izbacivanjem iz stana člana porodice,
- v) iscrpljivanje radom, izgladnjivanjem, uskraćivanjem sna ili neophodnog odmora članu porodice,
- g) vaspitanje djece na način ponižavajućeg postupanja,
- d) uskraćivanje sredstava za egzistenciju članu porodice,
- đ) uskraćivanje prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, prijetnjom ili nedavanjem sredstava za život ili drugim oblicima ekonomske dominacije,
- e) verbalni napad, psovanje, nazivanje pogrdnim imenom ili vrijeđanje člana porodice na drugi način,
- ž) ograničavanje slobode komuniciranja člana porodice sa članovima porodice ili drugim licima,
- z) oštećenje, uništenje ili prometovanje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, kao i oštećenje ili uništenje imovine u vlasništvu ili u posjedu drugog člana porodice, odnosno pokušaj da se to učini,
- i) uhođenje člana porodice i
- j) prouzrokovanje straha, poniženja, osjećaja manje vrijednosti, kao i druge radnje koje ne sadrže obilježja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici.

Krivični zakon Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13) propisuje krivične sankcije za postupanja koja se odnose na pitanja zanemarivanja i nasilja u porodičnoj zajednici. Tako, na primjer član 207. propisuje:

(1) Roditelj, usvojilac, staralac ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti maloljetno lice o kojem je dužno da se stara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Roditelj, usvojlac, staralac ili drugo lice koje zlostavlja maloljetno lice ili ga prinudava na pretjeran rad ili rad koji ne odgovara uzrastu maloljetnog lica ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na vršenje drugih radnji koje su štetne za njegov razvoj, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja maloljetnog lica, ili se maloljetno lice odalo prostituciji, alkoholu ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

U članu 208. Krivičnog zakona (Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici) propisano je sledeće:

(1) Ko primjenom nasilja, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno zdravlje člana svoje porodice ili porodične zajednice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da telo teško povredi ili zdravlje naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja ili su ona činjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz prethodnih stavova nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(5) Ko liši života člana porodice ili porodične zajednice kojeg je prethodno zlostavljao, kazniće se zatvorom najmanje deset godina.

(6) Pod porodicom ili porodičnom zajednicom u smislu ovog djela podrazumjevaju se i bivši supružnici i njihova deca, kao i roditelji bivših supružnika.

Prema podacima Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine pitanje zabrane tjelesnog kažnjavanja djece u FBosne i Hercegovine regulisano je brojnim zakonskim propisima. Između ostalog, po odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine FBosna i Hercegovina“ broj 20/13), nasilje u porodici predstavlja svaku radnju kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja ili ekonomske štete kod drugog člana porodice).

Radnje nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama su između ostalog(član 7. Zakona):

- 1) Svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice
- 2) Upotreba fizičkog ili psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovu odgoju,
- 3) Nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine“ broj: 36/03, 37/03,21/04,69/04,18/05,42/10 i 42/11) propisuje krivične sankcije za postupanja koja se odnose na pitanja zanemarivanja i nasilja u porodici, sprečavanja i neizvršavanja mjera za zaštitu maloljetnika, napuštanje djeteta član, zapuštanje ili zlostavljanje djeteta.

Član 219.

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika

(1) Roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje funkcije

zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvoj.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana dijete ili maloljetnik teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se zbog krivičnog djela iz st. 1. ili 2. ovog člana dijete ili maloljetnik odao prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delikvenciji, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 220.

Napuštanje djeteta

Ko napusti svoje nemoćno dijete s ciljem da ga se trajno riješi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

Član 222.

Nasilje u porodici

(1) Ko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

5) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 4. ovog člana prouzrokovana smrt člana porodice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina.

(6) Ko usmrti člana i kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 224.

Sprečavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika

(1) Ko sprečava izvršenje odgojnih i drugih mjera suda i nadležnih organa za zaštitu maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Odgovorna osoba na radu u organima ili ustanovama za zaštitu, odgoj ili radno osposobljavanje maloljetnika, koja u svomu radu očito nesavjesno postupi, pa zbog toga bude teško ugroženo zdravlje ili razvoj maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Što se tiče dijela pitanja vezanog za postupanje sa maloljetnicima kojima je određena mjera pritvora, možemo reći da Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 13/10 i 61/13) i Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije Bosna i Hercegovina („Službene novine FBosna i Hercegovina, br.7/14) propisuju da se prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim licima u svim fazama postupka postupi na isti način bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, imovinsko stanje, status stečen rođenjem ili drugi status maloljetnika, njegovog roditelja, usvojioca ili staraoca, kao i druge oblike različitosti.

Po odredbama ovih zakona, maloljetniku pripadaju minimalna prava koja se poštuju u svim fazama krivičnog postupka i ona se odnose na pravo maloljetnika da mu se jasno kaže zbog čega se optužuje, da se smatra nevinim dok se ne dokaže suprotno, da se brani ćutanjem, da mu se priznanje ne iznuđuje silom, pravo na pravnu pomoć advokata, pravo na prisustvo roditelja ili staraoca, pravo na provođenje postupka „bez odlaganja“, pravo da unakrsno ispituje svjedoke suprotne stranke i pozove i sasluša vlastite svjedoke pod jednakim uslovima i pravo na djelotvoran pravni lijek.

Takođe, propisano je da su zabranjene disciplinske mjere koje uključuju uskraćivanje rada, smanjenje hrane, ograničenje komunikacije maloljetnika sa članovima porodice, zatvaranje u mračne prostorije i samice, kolektivno kažnjavanje maloljetnika, kao i druge disciplinske mjere koje degradiraju i ugrožavaju fizičko ili mentalno zdravlje maloljetnika.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 28. sjednici održanoj 2.11.2012. godine usvojilo Strategiju za borbu protiv nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini. Strategijom se nastoje ukinuti i prevenirati svi oblici nasilja nad djecom uključujući i fizičko kažnjavanje koje je česta pojava. U skladu sa navedenom Strategijom Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je u toku 2013. godine izradilo Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini. Smjernice daju preporuke odgovornim institucijama i licima koji će postupati u slučajevima nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini, odnosno daju jasne preporuke za rano prepoznavanje slučajeva nasilja nad djecom. U proteklom periodu Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je u suradnji sa Save the Children Norway je podržao kampanju Vijeća Evrope „Podignite ruke protiv rjelesnog kažnjavanja djece“. Kampanja je rezultirala priručnikom Ukidanje tjelesnog kažnjavanje djece – pitanja i odgovori. Priručnik je promovisan i distribuiran svim značajnim akterima.

28. Molimo Vas da pojasnite da li je Država članica prihvatila politiku ili smjernice za korištenje mjera za obuzdavanje zatvorenika i nasilnih ili uznemirenih pacijenata, kao što je na primjer u više navrata preporučio CPT.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosna i Hercegovina“, broj 12/10 i 100/13) sadrži odredbe koje propisuju upotrebu sredstava prinude i u kojim situacijama i kako može postupiti zavodski službenik, s tim da se sve radnje poduzimaju pod kontrolom ljekara.

b) Upotreba sredstava prinude i druga ovlaštenja ovlaštenih zavodskih službenika

Član 37.

(Upotreba sredstava prinude)

(1) Sredstva prinude ovlašteni zavodski službenik može upotrijebiti protiv pritvorenika ili zatvorenika samo kada je to neophodno da se spriječi bjekstvo, fizički napad na osoblje ili druga lica, nanošenje povrede drugom licu, pružanje otpora prema zakonitom postupanju službenog lica, samopovređivanje ili prouzrokovanje materijalne štete od strane pritvorenika ili zatvorenika.

(2) Upotreba sredstava prinude mora biti srazmjerna stepenu opasnosti i izazvanom riziku.

6. Ograničenje u kretanju i pravo na kontakte

Član 79.

(1) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu biti samo odjeća, kaiševi ili lisice odobreni od Ministarstva pravde.

(2) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu se koristiti samo kao mjera:

1. za sprečavanje bijega za vrijeme sprovođenja pritvorenika ili zatvorenika;
2. zaštite pritvorenog ili zatvorenog lica od samopovređivanja ili nasrtanja na druga lica;
3. sprečavanja uništenja imovine od strane pritvorenika ili zatvorenika.

(3) Ljekar će biti obaviješten o svakoj upotrebi fizičkih sredstava za ograničavanje kretanja. Ljekar će redovno pregledati svako lice koje je podvrgnuto upotrebi tih sredstava, a najmanje svaka tri sata. Ako ljekar smatra da je zdravlje lica značajno ugroženo naredbom o ograničenju kretanja, naredit će da se takva naredba ukine.

(4) Potreba za kontinuiranim korištenjem sredstava za ograničenje kretanja redovno će se preispitivati od strane upravnika zavoda, a najmanje svaki sat. Prilikom svakog preispitivanja sačinit će se izvještaj. Taj izvještaj čuvat će se u upravnikovoj evidenciji u zavodu, kao i u dosjeu pritvorenika, odnosno zatvorenika.

(5) Sredstva za ograničenje kretanja ne mogu se upotrebljavati kao kazna za pritvorenike ili zatvorenike.

(6) Rokovi iz st. (3) i (4) ovog člana ne odnose se na lica koja se sprovode na suđenje, na izdržavanje kazne zatvora ili mjere pritvora.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 12/10, 117/11 и 98/13) sadrži odredbe koje propisuju način postupanja osoblja ustanova i upotrebu sredstava za ograničavanje kretanja osuđenih lica, i to samo u situacijama kada je potrebno spriječiti samopovređivanje ili napad na druga lica, te sprečavanje uništavanja imovine od strane osuđenog lica, a koja se koriste isključivo po nalogu i pod kontrolom ljekara.

Radi kompletnog uvida, navodimo član 102. Zakona u cjelosti:

(1) Kada je to u interesu zdravlja osuđenog lica, zavodski ljekar može odrediti da se osuđeni fizički ograniči u kretanju upotrebom odgovarajuće odjeće ili kaiševa koji se u tu svrhu upotrebljavaju u zdravstvenim ustanovama.

(2) Sredstava za ograničavanje kretanja mogu se koristiti **samo kao mjera iz zdravstvenih razloga**, po nalogu i pod kontrolom ljekara, da bi se spriječilo samopovređivanje ili napad na druga lica, te sprečavanje uništavanja imovine od strane osuđenog lica.

(3) **O svakoj upotrebi sredstava za ograničavanje kretanja sačinjava se izvještaj** koji se čuva u zdravstvenom kartonu osuđenog lica, a jedan primjerak se dostavlja Ministarstvu.

(4) **Sredstva za ograničavanje kretanja ne mogu se upotrebljavati kao kazna.**

Osim u Zakonu, odredbe o postupanju zaposlenih u ustanovama definisane su Pravilnikom o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi, upotrebi vatrenog oružja i drugih mjera prinude, označavanju i opremi vozila u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 38/11), gdje se u članu 85. navodi:

(1) Pripadnik službe obezbjeđenja može vezati lice lišeno slobode kožnim kaiševima samo kada je to preostalo kao jedino sredstvo da se spriječi samopovređivanje ili napad na druga lica.

(2) Upotreba kožnih kaiševa može se primijeniti samo u Ustanovi koja raspolaže posebnom prostorijom za tu namjenu i na osnovu mišljenja ljekara psihijatra, odnosno neuropsihijatra.

(3) Pripadnik službe obezbjeđenja može u izuzetnim slučajevima hitnosti upotrijebiti kožne kaiševe i bez mišljenja ljekara iz stava 2. ovog člana uz obavezu da se ljekarski pregled obezbijedi najkasnije u roku od dva sata, nakon čega pripadnik službe obezbjeđenja postupa po njegovim uputstvima.

(4) Prije upotrebe kaiševa za vezivanje pripadnik službe obezbjeđenja dužan je da jasno upozori lice lišeno slobode da će navedeno sredstvo biti upotrijebljeno.

(5) Na osnovu mišljenja ljekara iz stava 2. ovog člana odluku o trajanju upotrebe kožnih kaiševa donosi rukovodilac Ustanove ili lice koje on odredi, s tim da je ljekar prati stanje tjelesnog i duševnog zdravlja dok traje upotreba navedenog sredstva.

(6) Rukovodilac Ustanove ili lice koje on odredi ukinuće upotrebu kožnih kaiševa čim prestanu razlozi za upotrebu, a upotreba može trajati jednokratno najduže 12 sati.

Prema podacima Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa principom humanosti u postupku izdržavanja kazne zatvor Zakon o izvršenju krivičnih sankcija („Službene novine“, broj br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11) utvrđuje stroge kriterije za ograničenje kretanja osuđenih osoba. Tako se sredstva za ograničenje kretanja prema odredbi člana 52 Zakona mogu upotrijebiti samo da bi se spriječio bijeg za vrijeme sprovođenja ili iz zdravstvenih razloga te da bi se spriječilo uništavanje imovine od strane osuđene osobe. Kada se upotrebljava iz zdravstvenih razloga da bi se osoba zaštitila od samopovređivanja, to se čini po nalogu ljekara i pod kontrolom ljekara. Ova sredstva se ne mogu upotrebljavati kao kazna za osuđene osobe.

Osim u Zakonu, odredbe o postupanju zaposlenih u ustanovama definisane su Pravilnikom o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi, upotrebi vatrenog oružja službenoj legitimaciji i obliku uniforme („Sl.novine broj :15/99 i 46/99“), gdje se u članu 63 navodi da stražar može tokom sprovođenja osuđene osobe vezati prema pismenom naređenju ili samoinicijativno, a koja prilikom sprovođenja pruža otpor, pokuša bjekstvo, kao i pokušaja samopovređivanja. Član 67 upućuje da o svakoj upotrebi sredstava prinude stražar je dužan odmah, a najkasnije u roku od 24 sata sataviti pismeni izvještaj u koji unosi podatke koje je sredstvo prinude upotrijebio, vrijeme mjesto, opis razloga i način upotrebe. Zapovjednik kome se dostavlja izvještaj dužan je odmah po prijemu izvještaja provjeriti navode i dostaviti izvještaj direktoru sa svojim mišljenjem.

29. Molimo Vas da u izvještaju prokomentarišete to što su članovi etničke grupe, vjerske i nacionalne manjine i dalje predmet djela ili prijetnji fizičkim nasiljem, uključujući zastrašivanja i uznemiravanja? Molimo dostavite podatke o preduzetim mjerama za rješavanje takvih vrsta uznemiravanja?

Prava manjina i vjerske slobode

Bosna i Hercegovina je ratifikacijom Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope iz 2002. godine preuzela obavezu da aktivnom politikom, zakonima i drugim aktima radi na ostvarivanju načela utvrđenih u Konvenciji. Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina (2003. godine) Bosna i Hercegovina je priznala status nacionalnih manjina za 17 manjinskih zajednica. To su: Albanci, Crnogorci, Česi, Italijani, Jevreji, Mađari, Makedonci, Nijemci, Poljaci, Romi, Rumuni, Rusi, Rusini, Slovaci, Slovenci, Turci i Ukrajinci. Obezbijeđeno je da pripadnici manjina, osim prava koja uživaju kao i svi ostali građani – državljani Bosne i Hercegovine, uživaju i dodatnu zaštitu i prava utvrđena u Okvirnoj konvenciji i Zakonu o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, a naročito u oblasti historije, kulture, običaja, tradicije, jezika, pisma, obrazovanja, vjerskih sloboda. Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine donijele su svoje zakone o zaštiti nacionalnih manjina.

Na osnovu preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope, Bosna i Hercegovina se obavezala da će redovno izvještavati navedene organe o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Bosna i Hercegovina je do sada sačinila tri državna izvještaja (2004., 2007. i 2012.). Priznavanjem Romima statusa nacionalne manjine i uvažavanjem činjenice da su Romi u Bosni i Hercegovini, po svim pokazateljima, najugroženija i ujedno najbrojnija nacionalna grupa, Bosna i Hercegovina je preuzela konkretne aktivnosti i napravila značajne pozitivne pomake u rješavanju problema Roma.

Nadležni organi Bosna i Hercegovina već petu godinu realiziraju Akcioni plan Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite te se savke godine izdvajaju znatna finansijska sredstva u iznosu od oko 3.000.000 KM. Rezultati su mjerljivi u oblasti poboljšanja stambenih uslova, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja. O konkretnim rezultatima realizacije Akcionog plana za rješavanje problema Roma, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, kao nadležno, redovno, u formi izvještaja, informira Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i međunarodne organizacije i institucije. Provođenjem presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (Sejdić i Finci) omogućit će se pripadnicima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini jednakopravan status sa ostala tri konstitutivna naroda kada je u pitanju učešće u javnom i političkom životu.

Vjerske slobode u Bosni i Hercegovini

Ustav Bosne i Hercegovine osigurava slobodu religije, a Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica koji je donesen 2004. godine garantira vjerske slobode i jednakosti u pravima i obavezama svim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosna i Hercegovina bez ikakve diskriminacije.

Sva važnija pitanja ostvarivanja slobode vjere, a od interesa su za četiri tradicionalne crkve i vjerske zajednice, rješavaju se u konsultaciji s Međureligijskim vijećem Bosna i Hercegovina koje je formirano 1997. godine. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Međureligijsko vijeće Bosne i Hercegovine potpisali su 2008. godine Sporazum o međusobnoj saradnji koji ima za cilj da podrži njegovu aktivnost u izgradnji međureligijskog dijaloga, vjerske tolerancije i suživota u Bosni i Hercegovini. Sporazumom je utvrđena i obaveza države da finansijski pomaže rad Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine, što se u praksi već ostvaruje.

I pored značajnih, navedenih i drugih aktivnosti koje država preduzima na ostvarivanju i zaštiti vjerskih sloboda, prisutne su, u smanjenom obimu, zloupotrebe i diskriminacija na osnovu vjerske pripadnosti, naročito u dijelovima zemlje u kojima je jedan narod vjerska manjina.

Pokazatelji o kršenju vjerskih sloboda

Na osnovu podataka dobivenih od Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine i nadležnih organa Islamske zajednice u Bosna i Hercegovina, Srpske pravoslavne crkve, Katoličke crkve i Jevrejske zajednice, a odnose se na kršenje vjerskih sloboda, može se konstatirati slijedeće:

Napadi na vjerske objekte, sknavljenje grobalja i grobova, napadi i uvrede vjerskih službenika, napadi na vjerske simbole, omaložavanje ili izrugivanje bilo kojoj vjeri i dalje su prisutni. Navedeni i drugi oblici kršenja vjerskih sloboda prisutni su u svim dijelovima zemlje, a posebno su izraženi u dijelovima u kojima je jedan narod vjerska manjina.

Prema podacima Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine (koje već nekoliko godina implementiraju projekat «Monitoring napada na vjerske objekte i druga mjesta od značaja za crkve i vjerske zajednice u Bosna i Hercegovina») od 1.11. 2010 godine pa do 31.10. 2013. godine, evidentiralo se je 117 napada na vjerske objekte, vjerske službenike i vjernike koji su u neposrednoj vezi sa vjerskim objektima. Od ukupno 117 napada na vjerske objekte od početka implementacije ovog projekta pa do kraja ovog izvještajnog perioda, 56 napada se dogodilo na teritoriji Republike Srpske, dok se je 61 napad dogodio na teritoriji Federacije Bosna i Hercegovina.

Od ukupno 117 napada na vjerske objekte od početka implementacije projekta pa do kraja ovog izvještajnog perioda, 56 napada je bilo na objekte Islamske zajednice, 38 napada na objekte Srpske pravoslavne crkve, 20 na objekte Katoličke crkve, dok se se 3 napada desila na objekte Jevrejske zajednice.

Od ukupno 117 napada na vjerske objekte od početka implementacije projekta pa do kraja ovog izvještajnog perioda, prema našim saznanjima, 60.87% napada je učinjeno s motivom sknavljenja vjerskog objekta, 28.7% s motivom otuđenja tuđe stvari i za 10.43% od ukupnog broja napada nije bilo moguće odrediti motiv napada na vjerski objekt.

Od početka implementacije projekta (1. 11. 2010.) pa do kraja ovog izvještajnog perioda (31. 10. 2013.) od ukupno 117 prijavljenih napada, nadležni organi u Bosni i Hercegovini su uspjeli identifikovati počiniocima za 38 prijavljenih napada, što u procentima iznosi 32,48% od ukupnog broja napada.

Prema saznanjima, od 33 slučaja kršenja vjerskih sloboda, nadležni organi uspjeli su riješiti njih pet.

Positivna je i tendencija postavljanja video nadzora na vjerske objekte koji su više puta bili predmet napada.

U tom smislu Bosna i Hercegovina će nastaviti da i dalje prati ostvarivanje prava na slobodu vjere te posebno incidente učinjene prema vjerskim i drugim sakralnim objektima i da podstiče da nadležne institucije na rješavanju tih slučajeva intenzivnije rade.

Statistički podaci o procesuiranju krivičnih djela izazivanja nacionalne, rasne i vjerske netrpeljivosti, u periodu od 2011-2013.godine dostavljeni od VSTV prikazani su u prilogu broj 8.

30. Molimo Vas da Komitet izvjestite o mjerama za rješavanje pitanja vezanih za neprijateljsko okruženje za novinare i branioce i aktiviste ljudskih prava, posebno ako se radi o pravima lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih osoba (LGBT).

Zakonom o zabrani diskriminacije građani Bosne i Hercegovine se štite od diskriminacije u svim oblastima života kao što su: rad i zapošljavanje, socijalna i zdravstvena zaštita, pravosuđe i uprava, stanovanje, javno informiranje, obrazovanje, sport, kultura, nauka i gospodarstvo. Isto tako, Zakon zabranjuje seksualno i svaki drugi oblik uznemiravanja, mobing, segregaciju i poticanje na diskriminaciju. Prema Zakonu o zabrani diskriminacije sva javna tijela vlasti imaju obvezu i dužnost da se bore protiv diskriminacije, da se suzdrže od nje i da aktivno kreiraju i stvore uvjete za jednak tretman. Zakon propisuje da svaka osoba koja smatra da je diskriminirana može tražiti zaštitu svojih prava u sudskim i upravnim postupcima. Sud i druga tijela koja

provode postupak dužni su radnje u postupku poduzimati žurno. Teret dokazivanja u predmetu rasprave je na prekršitelju koji je dužan dokazati da nije prekršio princip jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije. Zakon garantira zaštitu osoba koje su prijavile diskriminaciju ili učestvovala u pravnom postupku za zaštitu od diskriminacije.

Iako je ustavima u Bosni i Hercegovini i međunarodnim dokumentima kojih je Bosna i Hercegovina potpisnica utvrđena zabrana diskriminacije, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, definirani su i njezini oblici, zabrana diskriminacije u svim područjima života, kao i mehanizmi za zaštitu od diskriminacije. Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini također zabranjuje diskriminaciju na temelju spola i spolne orijentacije.

Usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije uspostavljen je domaći pravni okvir za ostvarenje jednakih prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređen sustav zaštite od diskriminacije kroz odgovornost i obvezu zakonodavne, sudske i izvršne vlasti da omoguće zaštitu, promoviranje i stvaranje uvjeta za jednako postupanje. Centralna institucija za zaštitu od diskriminacije je Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kojoj su Zakonom o zabrani diskriminacije dana široka ovlaštenja u smislu zaštite pojedinaca i skupina od radnji koje Zakon definira kao diskriminirajuće. Ombudsmen za ljudska prava u Bosni i Hercegovini prilikom izrade izvješća, mišljenja i preporuka surađuje s organizacijama civilnog društva koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava. Sukladno Zakonu o zabrani diskriminacije u sklopu Institucije ombudmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine uspostavljen je poseban odjel koji se isključivo bavi razmatranjem predmete navodne diskriminacije i u sklopu istoga uspostavljen sustav elektroničke evidencija predmeta diskriminacije (baza podataka). Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine prati provedbu Zakona o zabrani diskriminacije, prikuplja podatke o predmetima diskriminacije i izvještava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnu skupštinu o slučajevima diskriminacije s prijedlogom mjera za njezino sprječavanje i suzbijanje. Ministar za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine donio je i Pravilnik o načinu prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije u Bosni i Hercegovini radi mogućnosti izvršavanja naprijed navedene zakonske obveze.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u suradnji s Misijom OSCE u Bosni i Hercegovini i nevladinim udrugama koje se bave zaštitom ljudskih prava kontinuirano poduzima aktivnosti u cilju promocije Zakona o zabrani diskriminacije i Pravilnika o načinu prikupljanja o predmetima diskriminacije u Bosni i Hercegovini.

Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, od stupanja na snagu Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i Zakona o zabrani diskriminacije, do sada je zaprimljen samo jedan predmet u Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine koji se odnosio na diskriminaciju osoba na temelju spolne orijentacije. U predmetnom slučaju se radilo o napadu na pripadnike LGBT osoba u Bosni i Hercegovini u 2008.godine, u vrijeme održavanja Sarajevo queer festivala. Prema podacima Ministarstva u Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine nema registriranih pritužbi na diskriminaciju na temelju spolne orijentacije odnosno rodnog identiteta. Također, u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine do sada nije bilo zaprimljenih žalbi koje se odnose na diskriminaciju osoba na temelju spola, spolnog izražavanje ili orijentacija.

Diskriminacija kao kazneno djelo inkriminirana je u okviru kaznenog zakonodavstva na razini Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, što jasno izražava opredijeljenje vlasti u Bosni i Hercegovini za poštivanje ljudskih prava svih građana koji u njoj žive. Dakle, kaznenim zakonima u Bosni i Hercegovini se sankcionira diskriminirajuće ponašanje prema građanima Bosne i Hercegovine po bilo kojoj osnovi, pri čemu je radnja izvršenja teritorijalno ograničena na razinu Bosne i Hercegovine, entiteta ili Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, ovisno o tomu koji je zakon provrijeđen.

Ostala pitanja

31. Molimo Vas da pružite ažurirane informacije o mjerama koje je Država članica preduzela kako bi odgovorila na sve terorističke prijetnje i opišite, ako postoje, kako te mjere utiču na ljudska prava u zakonu

i praksi i kako je osigurano da su te mjere u skladu sa svim obavezama iz međunarodnog prava, posebno, Konvencijom, i u skladu sa relevantnim rezolucijama Savjeta bezbjednosti, posebno rezolucijom 1624 (2005). Molimo Vas da opišete relevantne obuke koje su dostupne službenicima za provođenje zakona; broj osoba koje su osuđene zakonom; pravnu zaštitu, pravne lijekove koji su dostupni onim osobama na koje su uticale mjere protiv terorizma u zakonu i u praksi; da li je bilo prigovora za ne ispunjavanje standarda; i ishod tih prigovora.

Statistički podaci o procesuiranju krivičnih djela koja su u vezi sa terorističkim aktivnostima, u periodu od 2011-2013.godine dostavljeni od VSTV prikazani su u prilogu broj 9.

Prema podacima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u kontekstu borbe protiv terorizma Bosna i Hercegovina u svoje zakonodavstvo implementirala slijedeće međunarodne instrumente i rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1267, 1373 i druge.

Konvencije UN na području borbe protiv terorizma:

Bosna i Hercegovina je članica 14 od 18 univerzalnih instrumenata vezanih za područje borbe protiv terorizma.

Sigurnosna politika Bosna i Hercegovina usvojena je od strane Predsjedništva Bosne i Hercegovine 2006. godine

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2010 godine usvojilo drugu po redu Strategiju Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma (2010-2013) u tijeku je izrada nove za period 2014-2017.

Opći ciljevi Strategije za prevenciju i borbu protiv terorizma

Provoditi Strategiju, na način koji neće dovoditi do povređivanja temeljnih ljudskih prava i sloboda zajamčenih međunarodnim konvencijama i pozitivnim zakonodavstvom⁵;

Ostali relevantni zakoni:

- Zakon o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i drugih međunarodnih restriktivnih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
- Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti Bosna i Hercegovina („Službeni glasnik BiH“, broj 47/14),
- Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka („Službeni glasnik BiH“, br.3/03, 21/03, 61/04 i 55/05),
- Zakon o programu zaštite svjedoka („Službeni glasnik BiH“ broj 36/14),
- Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
- Zakon o Obavještajno - sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 12/04 i 20/04).

Implementacija Universal CT konvencije u našem kaznenom zakonodavstvu izvršena je u postupku donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Ovaj postupak kao i svaki drugi postupak donošenja novog zakona ili izmjene i dopune postojećih zakona urađeno je u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Važno je napomenuti da Ustav Bosne i Hercegovine štiti ljudska prava i osnovne slobode definisanjem istih kroz "Katalog prava" (član II, 3) navodeći da je uživanje prava i sloboda osigurano svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kom osnovu i dajući primat Evropskoj Konvenciji za zaštitu ljudskih prava nad svim ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini.

Osim toga važno je napomenuti da postoje opće mjere u funkciji kao što je pravo na žalbu na sudu i Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine u slučaju kršenja ljudskih prava.

Opšte informacije o stanju ljudskih prava u državi, uključujući nove mjere i razvoje u pogledu provođenja Konvencije

32. Molimo Vas da pružite detaljne relevantne informacije o novim zbivanjima u pravnom i institucionalnom okviru unutar kojeg su ljudska prava promovisana i zaštićena na nacionalnom nivou, a koja su se dogodila u periodu od predhodnog izvještaja, uključujući sve relevantne sudske odluke.

33. Navedite detaljne relevantne informacije o novim političkim, upravnim ili drugim mjerama za promovisanje i zaštitu ljudskih prava na nacionalnom nivou, u periodu od prethodnog izvještaja, uključujući i sve nacionalne planove i programe iz ljudskih prava, sredstva koja su dodijeljena za iste, ciljeve i rezultate.

34. Navedite bilo koje druge informacije o novim mjerama koje se preduzimaju za provođenje Konvencije i preporuka Komiteta, u periodu od razmatranja prethodnog izvještaja, uključujući i statističke podatke, kao i o bilo kojem događaju u Državi članici koji je, prema Konvenciji, relevantan.

Bosna i Hercegovina je koncipirajući svoje programske zadatke, sadržinski se opredjeljivala i programski usmjeravala na afirmaciju temeljnih odrednica i ciljeva Vijeća Europe koji se proklamiraju i suštinski žele afirmirati u svim društvima i državama kojima je stalo do razvoja demokracije i demokratskih odnosa. Tu se prije svih misli na poticanje i afirmaciju zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, vladavinu prava i pluralističke demokracije; podizanje svijesti i poticanje razvoja europskog kulturnog identiteta i različitosti; pronalaženje rješenja problema s kojima se suočava (povratak raseljenih osoba i izbjeglica, jednakopravnost spolova, zaštita djece, diskriminacija manjina, netrpeljivost, narkomanija, SIDA, trafficking, organizirani kriminal i sl.); podržavanje i poticanje europskih standarda u provedbi političkih, zakonodavnih i ustavnih reformi.

U cilju bržeg uključivanja u europske tokove i kvalitetnijeg pristupa izradi zakonodavno-pravne regulative u proteklom periodu, intenzivno je rađeno na pripremi i izradi odgovarajućih zakonskih i podzakonskih akata, te drugih materijala koje je Bosna i Hercegovina obvezna uraditi i dostaviti nadležnim međunarodnim organizacijama i institucijama. U skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine Parlament Bosne i Hercegovine nadležan je za donošenje zakona, a prema utvrđenoj proceduri Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice priprema i predlaže putem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine zakone iz svoje nadležnosti.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice priprema utvrđivanje i provedbu politike u oblastima ljudskih prava i temeljnih sloboda. Nadalje priprema prijedloge, odnosno nacрте zakona, podzakonske akte i druge propise iz ove oblasti; daje mišljenja, primjedbe, sugestije i učestvuje u pripremi prijedloga biletarnih sporazuma; priprema izjašnjenja i prijedloge u vezi sa međunarodnim konvencijama koje je prihvatila ili koje treba da prihvati Bosna i Hercegovina iz oblasti ljudskih prava, ostvaruje suradnju s entitetima i Brčko Distriktom Bosne i Hercegovine i međunarodnim organizacijama i institucijama za ljudska prava; priprema izvješća i informacije o stanju ljudskih prava u Bosna i Hercegovina za potrebe Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Predsjedništva i Parlament Bosne i Hercegovine; prati primjenu propisa u Bosni i Hercegovini iz domena ljudskih prava, prima i obrađuje molbe, žalbe i predstavke; po osnovu prikupljenih podataka o kršenju ljudskih prava priprema izvješća i informacije, daje ocjene i preporuke nadležnim tijelima državnih i entitetskih vlasti o otklanjanju kršenja ljudskih prava u radu tih i drugih institucija.

Daje mišljenja na nacрте i prijedloge zakonskih akata koje utvrđuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o njihovoj usklađenosti s važećim međunarodnim konvencijama iz oblasti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Sektor pruža stručnu pomoć građanima, poduzima sve potrebne radnje u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava u skladu sa zakonima u oblasti zaštite ljudskih prava i međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima i slobodama.

Sektor surađuje s nevladinim organizacijama (domaćim i stranim) za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine je Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, dostavilo akt broj: 07/4-2-05-4-17096/11, a u prilogu akta Rezoluciju Vijeća za ljudska prava 15/11 o Svjetskom programu za obrazovanje iz ljudskih prava.

Vijeće za ljudska prava UN-a je Rezolucijom 15/11 usvojilo akcioni plan za drugu fazu Svjetskog programa (2010 – 2014), koja se fokusira na visoko obrazovanje iz ljudskih prava i obuke nastavnika i predavača, državnih službenika, službenika za provođenje zakona i vojnog osoblja.

U tom cilju, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je u 2012. godini priprenilo prijedlog Odluke o formiranju Komisije za provođenje Svjetskog programa za obrazovanje o ljudskim pravima, koja bi sačinila Akcijski plan za obrazovanje o ljudskim pravima.

Komisija nije formirana zbog nedostavljanja potrebne saglasnosti Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 77 sjednici održanoj, 18.12.2013. zadužilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice da do oktobra 2014. donese Smjernice za provođenje Svjetskog programa za obrazovanje o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa Rezolucijom Vijeća za ljudska prava UN-a 15/11.